

ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет обліку та фінансів
Кафедра обліку і оподаткування

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття ступеня вищої освіти
магістр

на тему: «Методика обліку суб'єктів малого підприємництва та аналіз їх
фінансового стану»

Виконала: здобувач вищої освіти
за освітньою програмою
Облік і оподаткування
спеціальності 071 Облік і оподаткування
ступеня вищої освіти магістр
групи 1
Шиш А.
Керівник: Мокієнко Т.
Рецензент: Колотій В.

Полтава 2025 року

ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**Факультет обліку та фінансів
Кафедра обліку і оподаткування**

Освітньо-професійна програма Облік і оподаткування
Спеціальність 071 Облік і оподаткування
Рівень вищої освіти другий (магістерський)

ЗАТВЕРДЖУЮ**Завідувач кафедри**

Наталія**КАНЦЕДАЛ**

14 листопада 2024 року

**З А В Д А Н Н Я
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ ЗДОБУВАЧА ВИЩОЇ ОСВІТИ****Шиш Анни Михайлівни**

1. Тема кваліфікаційної роботи: «Методика обліку суб'єктів малого підприємництва та аналіз їх фінансового стану»

керівник роботи: кандидат економічних наук, доцент, доцента кафедри обліку і оподаткування Мокієнко Тетяни Володимирівни

Затверджено засіданням кафедри протокол № 5 від 07 жовтня 2024 р.

2. Строк подання здобувачем вищої освіти роботи 11 грудня 2025 р.

3. Вихідні дані до роботи: фінансова звітність підприємства за 2022 – 2024 рр., первинні документи та облікові регістри

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити):

Розділ 1. Теоретико-методичні засади обліку діяльності суб'єктів малого підприємництва.

Розділ 2. Облік суб'єкта малого підприємництва.

Розділ 3. Аналіз фінансового стану суб'єкта малого підприємництва.

5. Перелік графічного матеріалу: схеми, рисунки, графіки, діаграми за темою та об'єктом дослідження.

6. Дата видачі завдання: 14 листопада 2024 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Термін виконання етапів роботи	Примітка
1	Вибір і затвердження теми роботи.	03.10.2024 р. – 29.10.2024 р.	
2	Затвердження завдання на кваліфікаційну роботу, узгодження плану	30.10.2024 р. – 14.11.2024 р.	
3	Опрацювання літературних джерел	15.11.2024 р. – 10.11.2025 р.	
4	Збір, вивчення і обробка інформації, необхідної для виконання роботи	15.11.2024 р. – 10.11.2025 р.	
5	Виконання теоретичного розділу роботи	15.11.2024 р. – 03.02.2025 р.	
6	Виконання аналітичних розділів роботи	04.02.2025 р. – 10.11.2025 р.	
7	Оформлення тексту роботи	11.11.2025 р. – 21.11.2025 р.	
8	Попередній захист роботи на кафедрі	24.11.2025 р. – 26.11.2025 р.	
9	Доопрацювання роботи з урахуванням зауважень і пропозицій	27.11.2025 р. – 03.12.2025 р.	
10	Нормо-контроль	04.12.2025 р. – 10.12.2025 р.	
11	Захист кваліфікаційної роботи	22.12.2024 р. - 24.12.2025 р.	

Здобувач вищої освіти

(підпис)

Анна ШИШ

Керівник роботи

(підпис)

Тетяна МОКІЄНКО

ЗМІСТ

	стор.
ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА	9
1.1. Малі підприємства: сутність, види, принципи діяльності.	15
1.2. Стан дослідженості проблеми та наукові напрями її вирішення.	15
РОЗДІЛ 2. ОБЛІК СУБ'ЄКТА МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА	20
2.1. Організаційно-правові засади діяльності та облікова політика підприємства	20
2.2. Облік діяльності суб'єкта малого підприємництва та відображення інформації у звітності	27
2.3. Податкові аспекти обліку діяльності суб'єкта малого підприємництва	35
РОЗДІЛ 3. АНАЛІЗ ФІНАНСОВОГО СТАНУ СУБ'ЄКТА МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА	39
3.1. Фінансово-економічний стан суб'єкта малого підприємництва.	39
3.2. Оцінювання фінансової стійкості та платоспроможності підприємства.	49
3.3. Аналіз доходів, витрат, фінансових результатів та шляхи підвищення ефективності діяльності суб'єкта малого підприємництва.	59
ВИСНОВОК	61
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	65
ДОДАТКИ	74

ВСТУП

Актуальність теми. Становлення та розвиток економіки України значною мірою залежить від ефективності функціонування суб'єктів малого підприємництва (СМП). СМП відіграють ключову роль у формуванні конкурентного середовища та забезпеченні зайнятості. В умовах динамічних змін податкового та бухгалтерського законодавства, а також інтеграційних процесів, методика обліку СМП набуває особливої актуальності. Для забезпечення прозорості та прийняття ефективних управлінських рішень життєво важливим є не лише правильне ведення обліку, але й якісний аналіз фінансового стану цих суб'єктів.

Теоретичні та практичні аспекти обліку СМП є предметом постійних наукових дискусій. Вагомий внесок у дослідження проблем обліку малих підприємств зробили такі вітчизняні науковці, як Ф. Ф. Бутинець, В. М. Костюченко, М. Т. Білуха, А. Г. Загородній, В. Г. Швець, які зосереджувалися на питаннях спрощення форм обліку та звітності. Питання фінансового аналізу діяльності підприємств висвітлювалися у працях А. Д. Шеремета, В. М. Пархоменка, О. А. Камисовського. Незважаючи на значну кількість робіт, залишається потреба в адаптації загальнотеоретичних положень до специфіки обліку та аналізу діяльності малих підприємств, які надають послуги та є платниками податку на прибуток, що і зумовлює необхідність даного дослідження.

Мета і завдання дослідження. Метою дослідження є теоретичне обґрунтування та розробка практичних рекомендацій щодо удосконалення методики бухгалтерського обліку суб'єктів малого підприємництва та всебічний аналіз його фінансового стану на матеріалах досліджуваного підприємства.

Виходячи із мети кваліфікаційної роботи, можна визначити її основні завдання:

- дослідити сутність малих підприємств, їх види та принципи

функціонування;

- узагальнити нормативно-правове регулювання обліку та звітності СМП в Україні;

- дослідити облікові та функціональні проблеми, з якими стикаються малі підприємства;

- дослідити організаційно-правові аспекти діяльності досліджуваного підприємства, його облікову політику та функціональні обов'язки працівників;

- дослідити та систематизувати методику обліку основних господарських операцій, типових для аудиторської фірми (доходи, витрати, розрахунки).

- розкрити особливості формування фінансової звітності суб'єктами малого підприємництва;

- провести детальний аналіз фінансового стану підприємства за основними показниками (ліквідність, платоспроможність, фінансова стійкість, ділова активність);

- розробити практичні рекомендації щодо удосконалення облікової системи та методики аналізу фінансового стану досліджуваного підприємства.

Об'єкт і предмет дослідження. Об'єктом дослідження є сукупність теоретичних, методичних та організаційних аспектів побудови системи бухгалтерського обліку і формування фінансової звітності, а також методичні підходи до аналізу фінансового стану суб'єктів малого підприємництва. Предметом дослідження є господарська діяльність досліджуваного підприємства, як типового суб'єкта малого підприємництва, що надає послуги.

У дослідженні методики обліку суб'єктів малого підприємництва та аналізу їхнього фінансового стану застосовано комплекс загальнонаукових і спеціальних методів, що забезпечують всебічність і достовірність отриманих результатів.

Теоретичну основу становили діалектичний метод і системний підхід, які дали можливість розглядати бухгалтерський облік малих підприємств як цілісну систему, визначити його особливості та зв'язок з економічним середовищем. Методи аналізу й синтезу, індукції та дедукції використовувалися для узагальнення наукових позицій щодо організації обліку та формування фінансової звітності суб'єктів малого бізнесу.

Для опрацювання фінансових даних застосовано економіко-статистичні методи: порівняння, групування, горизонтальний і вертикальний аналіз, а також аналіз відносних показників. Це дало змогу оцінити динаміку фінансової стійкості, ліквідності, платоспроможності та рентабельності малих підприємств.

Нормативно-правові аспекти методики обліку досліджувалися за допомогою порівняльно-правового методу, який дав змогу встановити специфіку регламентації обліку малих підприємств.

Для узагальнення практичних процедур застосовувався метод моделювання, що забезпечив формування схем облікових процесів та алгоритмів проведення фінансового аналізу.

Наукова новизна кваліфікаційної роботи полягає у теоретичному обґрунтуванні та розробці практичних рекомендацій щодо удосконалення методики обліку та аналізу фінансового стану суб'єктів малого підприємництва - платників податку на прибуток, що надають аудиторські та консалтингові послуги.

- обґрунтовано та запропоновано диференційований підхід до обліку витрат аудиторської фірми, де чітко розмежовуються прямі витрати, навіть за умови відсутності незавершеного виробництва. Це дозволяє більш достовірно відображати фінансовий результат від основної діяльності та підвищує якість інформації для ціноутворення;

- в обліковій політиці необхідно затвердити перелік статей, які однозначно відносяться до прямих витрат та щомісяця включаються до собівартості послуг;

- розроблено адаптовану систему показників аналізу фінансового стану, що використовує дані виключно Фінансової звітності мікропідприємництва. Запропоновано включення коефіцієнта самофінансування приросту активів для оцінки фінансової стійкості, що є більш інформативним для компаній зі значною часткою власного капіталу;

- рекомендовано розробити внутрішній аналітичний звіт (додаток до Фінансової звітності), який включатиме 5-7 ключових коефіцієнтів для щоквартального моніторингу, порівнюючи їх із середньогалузевими показниками;

- на основі проведеного дослідження запропоновано структурований перелік рішень, які необхідно закріпити в обліковій політиці фірми, зокрема, щодо порогу суттєвості для визнання активів та порядку обліку електронних документів;

- доцільно включити розділ про облік електронних документів (акти, рахунки-фактури, договори), визначивши відповідальних осіб за їх підписання (КЕП), зберігання та архівування, що є критично важливим для аудиторської діяльності.

Результати дослідження можуть бути використані для удосконалення облікового-контрольного забезпечення досліджуваного підприємства.

Робота є підсумком незалежного дослідження, проведеного здобувачем. Головні висновки та досягнення були представлені для обговорення на засіданні кафедри обліку і оподаткування ПДАУ, а також на наукових конференціях, заслуживши позитивні відгуки.

Публікації. За матеріалами дослідження підготовлено три наукові праці загальним обсягом 0,28 друкованих аркушів.

Інформаційна база. Основою дослідження є монографії, статті та доповіді вітчизняних науковців, офіційні нормативні документи, фінансова та статистична звітність підприємства, а також професійні довідники та електронні ресурси.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА

1.1. Малі підприємства: сутність, види, принципи діяльності

У сучасних умовах розвитку ринкової економіки малі підприємства виступають важливим елементом господарського механізму, що забезпечує динамізм, інноваційність та конкурентоспроможність національного виробництва. Вони відіграють вагомую роль у створенні робочих місць, формуванні середнього класу, мобілізації місцевих ресурсів та зростанні добробуту населення. Малі підприємства можуть мати різні організаційно-правові форми: приватні підприємства, товариства з обмеженою відповідальністю (ТОВ), фермерські господарства, а також окремі види суб'єктів господарювання відповідно до Закону України «Про розвиток та підтримку малого і середнього бізнесу». Віднесення до категорії «малі» також враховує специфіку галузі: виробництво, торгівля, послуги. Наприклад, для торговельних підприємств може застосовуватися обмеження щодо площі торгових приміщень і чисельності персоналу. Основним критеріями поділу підприємств за розміром є: кількість працівників, річний дохід та балансова вартість активів (табл. 1.1).

Таблиця 1.1

Критерії відповідності віднесення суб'єктів господарювання

Критерій	Мікропідприємство	Мале підприємство	Середнє підприємство
Кількість працівників	до 10	до 50	до 249
Річний дохід	до 700 тис. євро	до 8 млн євро	до 40 млн євро
Балансова вартість активів	до 350 тис. євро	до 4 млн. євро	до 20 млн євро
Юридична форма	будь-яка, дозволена законодавством	будь-яка, дозволена законодавством	будь-яка, дозволена законодавством
Галузь діяльності	будь-яка	будь-яка	будь-яка

* - на 01 січня 2025 р.

Ефективний розвиток та стійкість національної економіки значною мірою залежать від функціонування сектору малого підприємництва (МП), який є критично важливим джерелом інновацій, зайнятості та диверсифікації виробництва. В Україні МП традиційно включає дві основні категорії суб'єктів господарювання: малі підприємства (юридичні особи) та фізичні особи-підприємці (ФОП). Метою оцінки кількості малих суб'єктів господарювання є дослідження динаміки чисельності суб'єктів малого підприємництва в Україні за період 2010 - 2024 рр. для оцінки структурних змін та стійкості сектору в умовах значних зовнішніх шоків, зокрема економічних криз та військової агресії, починаючи з 2014 та 2022 рр. (табл. 1.2). Отримані дані дозволяють виявити адаптивні механізми та потенційні точки зростання, що є основою для формування ефективної державної політики підтримки бізнесу [6].

Таблиця 1.2

Динаміка чисельності «малих» суб'єктів господарювання

Період	Малі підприємства (Юридичні особи)	Фізичні особи- підприємці (ФОП)	Загальна оцінка малого бізнесу (одиниці)
2010-2013	~350 000	~2,100,000	~2,450,000
2014	Скорочення через окупацію	~1,900,000	Скорочення.
2021 (до 24.02.22)	>350 000	~2,000,000	~2,350,000
2022 (кінець)	Значне скорочення (~31% порівняно з 2020)	Зниження, але швидке відновлення	Зменшення, але з високою стійкістю.
2023 (кінець)	Дані обмежені, але стабілізація	~2,050,000 (рекордне значення діючих ФОП)	Зростання переважно за рахунок ФОП.
2024 (початок)	Зростання/відновлення триває	Зростання триває (>2,05 млн діючих)	~2,400,000+ (оцінка з урахуванням відновлення)

Аналіз динаміки МП за 2010 - 2024 рр. демонструє чітку диференціацію у стійкості між двома його ключовими компонентами. Сектор ФОП проявив значно вищу адаптивність і резистентність до кризових явищ, зокрема під час повномасштабної військової агресії, що призвело до відновлення чисельності до рекордних показників (понад 2,05 млн діючих

одиниць) вже наприкінці 2023 - на початку 2024 р. Це свідчить про високий рівень самозайнятості та гнучкість мікробізнесу.

Військові дії та окупація територій (з 2014 та 2022 років) призвели до значного структурного скорочення чисельності малих підприємств (юридичних осіб) через фізичне руйнування активів, втрату ринків та необхідність релокації. Однак, наявні дані вказують на початок процесів відновлення, хоча повне повернення до довоєнних показників потребує часу та інвестицій. Спостерігається суттєва регіональна переорієнтація економічної активності. Регіони Заходу та Центру України (зокрема, Львівська, Київська та Дніпропетровська області) стали ключовими центрами для нових реєстрацій та релокації, що вказує на зміну географічного розподілу економічного потенціалу країни. Загалом, сектор малого підприємництва, переважно за рахунок динаміки ФОП, виступає стратегічним буфером для української економіки в умовах екстремальної нестабільності, підтримуючи зайнятість та споживчий попит [6].

Державне регулювання малого підприємництва в Україні ґрунтується на системі законодавчих і підзаконних актів, які визначають правові, організаційні та економічні засади підтримки підприємництва. Ключові нормативні документи наведено у табл. 1.3.

Таблиця 1.3

Основні нормативно-правові акти у сфері регулювання малого бізнесу в Україні

Назва нормативного акта	Основний зміст
Закон України «Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні»	Визначає поняття малого та середнього підприємства, напрями державної підтримки, принципи формування політики у сфері МСП.
Податковий кодекс України	Регулює систему оподаткування, встановлює спрощену систему для ФОП та малих підприємств.
Закон України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань»	Визначає порядок створення, реєстрації, ліквідації підприємств.
Державна стратегія розвитку малого і середнього підприємництва в Україні до 2027 року	Передбачає стратегічні цілі та заходи стимулювання розвитку МСП, інтеграцію до європейського економічного простору.

Поняття малого підприємництва трактується у науковій літературі неоднозначно [3]. У табл. 1.4 наведено узагальнення підходів до визначення сутності малого підприємства.

Таблиця 1.4

Тлумачення дефініції «мале підприємство» в науковій літературі

Автори	Визначення малого підприємства
Сімсон Брідж, Кен О'Ніл, Стен Кромі	У своїй праці «Enterprise, Entrepreneurship and Small Business» автори чітко розмежовують поняття «мале підприємство», підкреслюючи його роль у розвитку економіки через інновації та гнучкість.
Юрко Т. С.	У статті «Теоретичні засади визначення сутності малого підприємництва» автор зазначає, що мале підприємництво є важливим елементом економічної системи, що сприяє розвитку конкуренції та інновацій.
Подольняк О. А.	У монографії «Бізнес і підприємництво: діяльність суб'єктів малого підприємництва» автор визначає мале підприємництво як сектор економіки, що включає підприємства з обмеженими ресурсами, але високим потенціалом для інновацій та адаптації до змін.
Роженко О. В.	У конспекті лекцій з дисципліни «Економіка малого підприємництва» автор зазначає, що мале підприємництво є основою для розвитку середнього та великого бізнесу, забезпечуючи гнучкість та швидку адаптацію до ринкових змін.
Сова О. Ю.	У статті «Особливості організації та функціонування малого підприємництва» автор визначає мале підприємництво як особливий вид підприємництва, що характеризується високою мобільністю, інноваційністю та здатністю швидко реагувати на зміни в економічному середовищі.

Таким чином, сутність малого підприємства полягає у поєднанні економічної самостійності, підприємницької ініціативи, обмеженості ресурсів та гнучкості у прийнятті рішень. Малі підприємства швидше реагують на зміни ринкового середовища, зберігаючи високу адаптивність і локальну орієнтацію.

Малі підприємства є неоднорідною групою суб'єктів господарювання, що різняться за різними ознаками. Класифікація дозволяє більш точно визначити їхні особливості, економічний потенціал, потреби у підтримці та застосування методів обліку і управління. Відповідно до наукових досліджень та законодавства України, існують декілька підходів до класифікації малих підприємств. Для систематизації цього різноманіття застосовується класифікація за низкою ознак (табл. 1.5) [21].

Таблиця 1.5

Класифікація малих підприємств

Ознака класифікації	Види малих підприємств	Характеристика
За формою власності	Приватні, колективні, комунальні, змішані	Тип власності на капітал і ресурси
За організаційно-правовою формою	ТОВ, ПП, ФОП, фермерські господарства	Правові засади діяльності та система оподаткування
За видом діяльності	Виробничі, торговельні, будівельні, транспортні, фінансові, консультаційні	Економічний напрям роботи підприємства
За територіальним охопленням	Локальні, регіональні, міжрегіональні	Масштаби операційної діяльності
За характером продукції (послуг)	Матеріального виробництва, сфери послуг	Галузева належність

Мале підприємництво є важливим елементом економічної системи, яке сприяє розвитку конкуренції, інновацій та зайнятості. Його ефективність визначається дотриманням певних принципів організації та функціонування, що забезпечують стійкість підприємства та його здатність адаптуватися до мінливих ринкових умов.

Суттєвим є принцип економічної доцільності, який передбачає раціональне використання наявних ресурсів і максимізацію ефективності діяльності підприємства. Витрати підприємства повинні відповідати його потенціалу, а кожне управлінське рішення - приносити економічну вигоду.

Гнучкість та адаптивність є ще одним ключовим принципом малого бізнесу. Підприємства повинні швидко реагувати на зміни ринкового середовища, коригувати асортимент продукції та послуг, модифікувати організаційну структуру та впроваджувати інноваційні підходи у виробництві й управлінні. Ця здатність до швидкого пристосування забезпечує виживання та конкурентоспроможність навіть у кризових умовах.

Інноваційність є важливим джерелом конкурентних переваг малих підприємств. Впровадження нових технологій, розробка продуктів і послуг, пошук нестандартних рішень для задоволення потреб клієнтів дозволяють підприємствам утримувати стабільні позиції на ринку та стимулюють їхній

розвиток.

У той же час принцип мінімізації ризиків спрямований на зменшення негативних наслідків невизначеності. Підприємства повинні аналізувати потенційні ризики, фінансові, правові та ринкові, а також застосовувати інструменти страхування, диверсифікації діяльності та планування ресурсів. Дотримання цього принципу забезпечує стабільність бізнесу.

Орієнтація на споживача є невід'ємним принципом малого підприємництва. Підприємство повинно враховувати потреби клієнтів, адаптувати продукти та послуги відповідно до запитів ринку, забезпечувати тісний контакт із споживачами та швидко реагувати на їхні зауваження. Виконання цього принципу формує лояльність клієнтів та підвищує конкурентоспроможність підприємства.

Принцип законності та соціальної відповідальності передбачає дотримання підприємством чинного законодавства та етичних норм. Малий бізнес зобов'язаний виконувати податкові та ліцензійні вимоги, дотримуватися трудового законодавства та проявляти турботу про громаду, що підвищує його репутацію та стабільність.

Не менш важливим є принцип самостійності та ініціативності. Малі підприємства характеризуються високим ступенем автономії: підприємці приймають ключові управлінські рішення, а ініціатива працівників стимулює творчий підхід до роботи та ефективність діяльності. Самостійність дозволяє швидко реагувати на ринкові виклики та використовувати нові можливості для розвитку бізнесу.

Таким чином, дотримання цих принципів забезпечує ефективне функціонування малих підприємств, їх стійкість до зовнішніх змін та здатність до інноваційного розвитку, що є важливим чинником економічної стабільності та розвитку країни.

Функціонування малих підприємств ґрунтується на системі принципів, що відображають їх економічну природу та управлінську філософію (табл. 1.6).

Таблиця 1.6

Принципи малого підприємництва України

Принцип	Характеристика
Економічна доцільність	Раціональне використання ресурсів, оптимізація витрат та максимізація ефективності діяльності підприємства.
Гнучкість та адаптивність	Швидка реакція на зміни ринкового середовища, коригування продуктів, послуг та організаційної структури, впровадження інновацій.
Інноваційність	Впровадження нових технологій, розробка продуктів і послуг, пошук нестандартних рішень для задоволення потреб клієнтів.
Мінімізація ризиків	Аналіз та зниження фінансових, правових та ринкових ризиків через страхування, диверсифікацію та планування ресурсів.
Орієнтація на споживача	Урахування потреб клієнтів, адаптація продуктів та послуг, тісна взаємодія з клієнтами та швидке реагування на їхні зауваження.
Законність та соціальна відповідальність	Дотримання законів і етичних норм, виконання податкових та ліцензійних вимог, турбота про громаду та працівників.
Самостійність та ініціативність	Високий ступінь автономії, прийняття ключових управлінських рішень, стимулювання творчої активності працівників та підприємців.

Отже, мале підприємництво в Україні є життєво важливою та найбільш стійкою ланкою національної економіки, його сутність визначається високою адаптивністю та соціальною значущістю, а ефективне функціонування залежить від дотримання ліберальних економічних принципів та цільової державної підтримки.

1.2. Стан дослідженості проблеми та наукові напрями її вирішення

Бухгалтерський облік є основою інформаційного забезпечення управління діяльністю малих підприємств. Він виконує не лише функцію контролю за фінансовими результатами, а й забезпечує формування достовірних даних для прийняття управлінських рішень, оподаткування та звітності. Однак у сучасних умовах функціонування малого бізнесу в Україні система бухгалтерського обліку стикається з низкою проблем, які ускладнюють процес ведення обліку, формування звітності та оцінку

результатів господарської діяльності.

Більшість малих підприємств функціонують у складному середовищі обмежених ресурсів, що впливає на якість та повноту ведення бухгалтерського обліку. Ключові проблеми узагальнено у табл. 1.7.

Таблиця 1.7

Основні проблеми організації обліку на малих підприємствах в Україні

Проблема	Сутність проблеми	Наслідки для підприємства
Недостатній рівень професійної підготовки бухгалтерів	Часто облік ведуть непрофесійні працівники або самі власники, що призводить до помилок	Викривлення фінансової звітності, податкові ризики
Обмежені фінансові ресурси	Нестача коштів на впровадження сучасних облікових програм і консалтингових послуг	Зниження ефективності облікових процесів
Складність законодавства	Часті зміни нормативних актів у сфері бухгалтерського обліку та оподаткування	Труднощі в адаптації, ризик порушення звітності
Недостатня автоматизація обліку	Використання застарілих методів (ручний облік, Excel)	Низька оперативність і точність даних
Невідповідність форм фінансової звітності реальним потребам управління	Стандартизовані звіти не враховують специфіку малого бізнесу	Відсутність аналітичної інформації для прийняття рішень
Високе податкове навантаження	Обмежені пільги для окремих видів діяльності	Зниження рентабельності бізнесу, тінізація обліку

Методологічна основа бухгалтерського обліку на малих підприємствах залишається одним із найуразливіших елементів їхньої фінансової системи. Основна складність полягає у тому, що малий бізнес змушений поєднувати вимоги повного бухгалтерського обліку з потребами спрощеного документообігу та обмеженими кадровими ресурсами [13].

Застосування спрощеного плану рахунків не завжди дозволяє адекватно відобразити специфіку діяльності малого підприємства, особливо якщо воно поєднує декілька напрямів господарювання - наприклад, виробництво, торгівлю та надання послуг. У таких випадках виникають труднощі з формуванням точних показників витрат, доходів і фінансових результатів.

Важливою проблемою є також відсутність розвиненої системи аналітичного обліку. Малі підприємства часто обмежуються мінімальними записами без деталізації операцій за центрами відповідальності, видами продукції або напрямками діяльності. Це унеможлиблює глибокий фінансовий аналіз і не дозволяє виявити внутрішні резерви ефективності.

Неврегульованість питань оцінки активів і зобов'язань у спрощеній звітності створює додаткові труднощі під час співставлення показників із даними повної фінансової звітності. Наприклад, різниця у методах оцінки запасів або амортизації основних засобів може призвести до істотних розбіжностей у фінансових результатах [24].

Крім того, слабкою ланкою залишається взаємодія бухгалтерського та податкового обліку. Через різницю у підходах до визнання доходів і витрат підприємства вимушені вести дубльований облік, що збільшує обсяг роботи та підвищує ризик помилок. Усе це свідчить про потребу у створенні більш узгодженої методичної бази, орієнтованої на потреби малих підприємств.

В умовах цифрової трансформації економіки ефективність облікової системи значною мірою залежить від рівня її автоматизації. Однак більшість малих підприємств в Україні використовують лише базові або частково автоматизовані інструменти, обмежуючись електронними таблицями чи локальними програмами. Це суттєво знижує оперативність управління, точність облікових даних та можливість інтеграції з електронними сервісами держави.

Однією з ключових причин недостатнього впровадження сучасних облікових програм є обмежені фінансові ресурси. Платне програмне забезпечення вимагає регулярного оновлення та обслуговування, що не завжди під силу малим підприємствам. Водночас безкоштовні або умовно-безкоштовні рішення не забезпечують необхідного рівня функціональності та захисту даних.

Крім фінансових чинників, суттєвим бар'єром залишається відсутність належних цифрових компетенцій у власників і працівників малого бізнесу.

Невміння користуватися сучасними системами електронного документообігу, сервісами подання звітності чи онлайн-аналітикою зменшує потенціал підприємства та підвищує ризики помилок.

За даними досліджень, лише близько 40 % малих підприємств в Україні використовують професійні автоматизовані системи обліку. Решта веде облік вручну або із застосуванням часткових автоматизованих елементів, що унеможлиблює побудову ефективної інформаційної системи управління.

Таким чином, сучасні інформаційно-технологічні проблеми обліку зумовлені не лише браком фінансових можливостей, але й відсутністю цілісної державної політики щодо стимулювання цифровізації малого бізнесу. Вирішення цього питання потребує розвитку доступних хмарних платформ, електронного навчання бухгалтерів та інтеграції підприємств у цифрову інфраструктуру держави.

Для підвищення ефективності системи бухгалтерського обліку на малих підприємствах доцільно реалізувати комплекс організаційних, методичних і технологічних заходів (табл. 1.8).

Таблиця 1.8

Шляхи вдосконалення бухгалтерського обліку на малих підприємствах

Напрямок удосконалення	Зміст заходів	Очікуваний результат
Організаційний	Підвищення кваліфікації бухгалтерів, залучення фахівців на аутсорсингу	Зменшення помилок, підвищення достовірності облікових даних
Методологічний	Розробка адаптованих стандартів обліку для малого бізнесу	Спрощення звітності, узгодженість із міжнародними стандартами (МСФЗ для МСП)
Інформаційно-технологічний	Автоматизація облікових процесів, впровадження хмарних рішень і цифрових сервісів	Підвищення швидкості обробки даних і аналітичності обліку
Податково-регуляторний	Стабільність податкової політики, запровадження електронних сервісів взаємодії з контролюючими органами	Зменшення адміністративного навантаження
Аналітичний	Використання інструментів управлінського обліку та фінансового аналізу	Підвищення ефективності управління фінансовими результатами

Сучасна система бухгалтерського обліку малих підприємств в Україні потребує суттєвого вдосконалення як на нормативному, так і на методичному рівнях. Основними проблемами залишаються кадровий дефіцит, недостатня автоматизація, часті зміни законодавства та обмежені фінансові ресурси [62].

Шляхи їх вирішення полягають у створенні спрощених, але стандартизованих підходів до ведення обліку, цифровізації звітності, підвищенні кваліфікації бухгалтерів і запровадженні стабільної податкової політики.

Вдосконалення облікової системи є необхідною умовою підвищення прозорості діяльності малих підприємств, формування достовірної звітності та забезпечення їх сталого розвитку в національній економіці.

РОЗДІЛ 2

ОБЛІК СУБ'ЄКТА МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА

2.1. Організаційно-правові засади діяльності та облікова політика підприємства

Досліджуване підприємство створено з метою надання професійних послуг у сфері бухгалтерського обліку, аудиту та податкового консультування. Підприємство зареєстроване 23 жовтня 2006 р. Організаційно-правова форма - приватне підприємство (ПП), що діє на основі власного статуту, затвердженого засновником, відповідно до вимог Цивільного кодексу України (ст. 62, 83 - 88) та Господарського кодексу України (ст. 113 - 116). Статутний капітал становить 1000 грн, що забезпечує майнову відповідальність підприємства за зобов'язаннями у межах власного майна.

Основний вид діяльності досліджуваного підприємства за КВЕД - 69.20 «Діяльність у сфері бухгалтерського обліку й аудиту; консультування з питань оподаткування». Досліджуване підприємство надає комплексні послуги у сфері фінансової звітності, аудиторських перевірок, податкового планування, ведення бухгалтерського обліку та аналітичного супроводу господарських операцій.

Всього в Полтавській області за даним видом діяльності функціонує 486 суб'єктів господарювання, з них 402 ФОП.

Досліджуване підприємство внесена до Реєстру суб'єктів аудиторської діяльності України (свідоцтво № 3899 від 30.11.2006 р.), а також має свідоцтво Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку (серія АВ № 000024 від 12.01.2012 р.), яке підтверджує право на проведення аудиту професійних учасників ринку цінних паперів.

Управління на досліджуваному підприємстві здійснюється за лінійно-функціональною структурою, що передбачає чіткий розподіл повноважень

між керівником, аудиторам та консультантами.

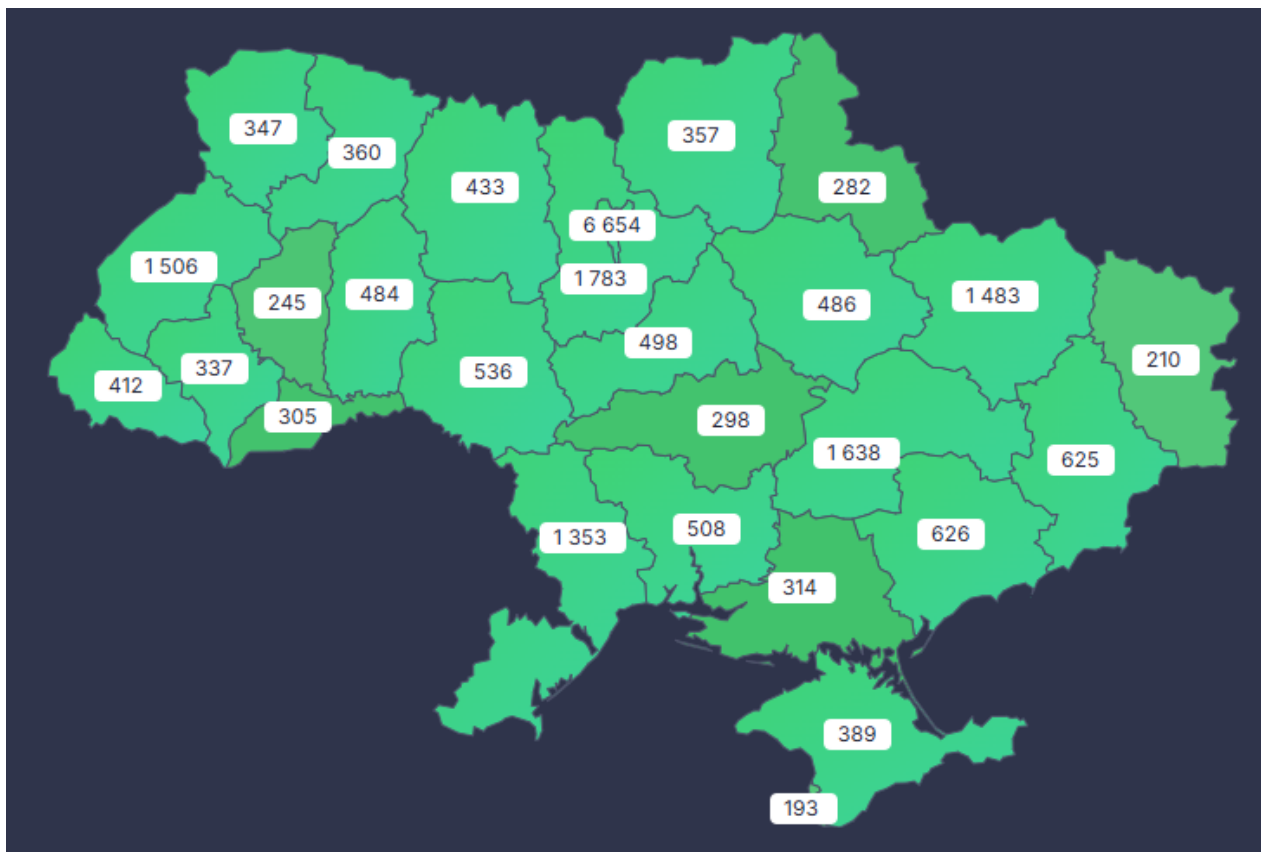

Рис. 2.1. Кількість господарюючих суб'єктів, що здійснюють свою діяльність за КВЕДом 69.20*

*- дані офіційного сайту Youcontrol. URL: <https://tinyurl.com/4vn99zmy>

Така структура сприяє ефективній комунікації, оперативному прийняттю рішень і дотриманню принципу незалежності аудиторської думки.

Кожен працівник виконує функції відповідно до посадових інструкцій і процедур контролю якості, визначених внутрішнім регламентом. Відповідно до внутрішнього положення про ціноутворення вартості аудиторських послуг досліджуваного підприємства, вартість послуг розраховується на виходячи із мінімальної заробітної плати, з врахуванням ЄСВ та частки заробітної плати у вартості послуг (додаток Б).

В табл. 2.1 та на рис. 2.2 презентовано вартість години послуг спеціалістів аудиторської фірми.

Таблиця 2.1

**Погодинні ставки категорій персоналу, який бере участь у виконання
завдань з аудиту підприємства за 2021 - 2024 рр., грн**

Рік / посада	Аудитор	Бухгалтер-експерт	Бухгалтер-консультант
2021	494,22	328,76	273,95
2022	611,88	407,00	339,16
2023	630,71	419,54	349,62
2024	668,35	444,64	370,53

Аналіз динаміки погодинних ставок персоналу досліджуваного підприємства у 2021 - 2024 рр. дає змогу ідентифікувати ключові тенденції у зміні вартості трудових ресурсів підприємства, що залучаються до виконання аудиторських завдань. Вивчення даних щодо трьох професійних категорій працівників - аудитора, бухгалтера-експерта та бухгалтера-консультанта - свідчить про стійке зростання рівня оплати праці у досліджуваному періоді, що зумовлюється низкою економічних, організаційних та ринкових чинників.

Погодинна ставка аудитора у 2021 р. становила 494,22 грн, тоді як у 2024 р. її величина досягла 668,35 грн. Така динаміка засвідчує суттєве підвищення вартості висококваліфікованої аудиторської праці, що супроводжується зростанням рівня професійної відповідальності та складності аудиторських процедур у контексті підсилення нормативних вимог і необхідності забезпечення більшої якості фінансової звітності. Абсолютний приріст ставки аудитора за досліджуваний період становить 174,13 грн, що є найбільшим серед усіх категорій персоналу, залучених до аудиторських завдань.

Схожі тенденції спостерігаються й у зміні погодинної ставки бухгалтера-експерта, яка зросла з 328,76 грн у 2021 р. до 444,64 грн у 2024 р. Поступове підвищення тарифу в цій професійній групі відображає зростаючу потребу підприємства у фахівцях, здатних забезпечити методичний супровід бухгалтерських процедур, проводити поглиблений аналіз облікових даних та коректно застосовувати норми чинного законодавства. Збільшення оплати

праці експертів зумовлене ускладненням інформаційного середовища, підвищеними вимогами до компетентності спеціалістів та необхідністю адаптації облікових систем до сучасних цифрових інструментів.

Погодні ставки бухгалтерів-консультантів також демонструють позитивну динаміку, зростаючи з 273,95 грн у 2021 р. до 370,53 грн у 2024 р. Хоча абсолютний приріст у цій групі є найменшим, характер зміни ставок відображає підвищення попиту на консультаційний супровід та інформаційно-методичні послуги, необхідні для підтримання стабільності облікового процесу та забезпечення коректності відображення операцій у фінансовій звітності.

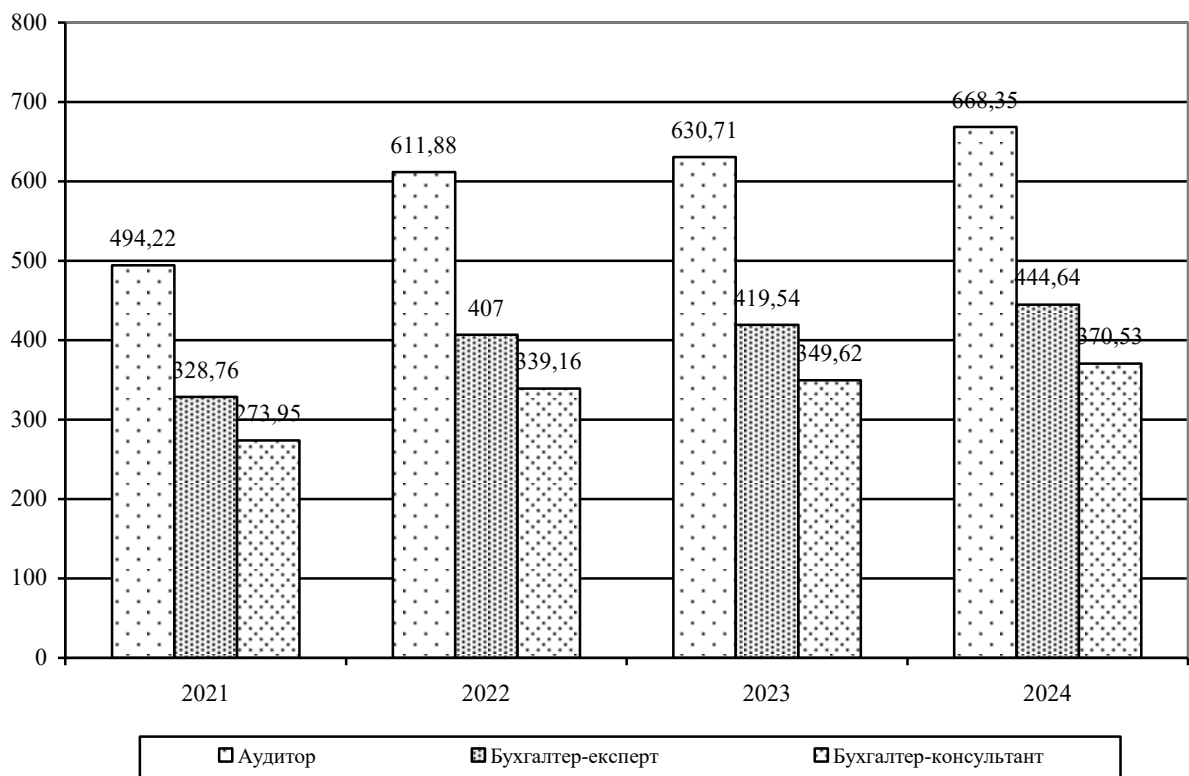

Рис. 2.2. Вартість однієї людино-години роботи спеціалістів підприємства за 2020 - 2024 рр., грн

Узагальнюючи результати проведеного аналізу, слід зазначити, що зростання погодинних ставок усіх категорій персоналу є відображенням загальних тенденцій ринку аудиторських та бухгалтерських послуг, що характеризуються підвищенням цінності кваліфікованої праці та зростанням

інституційних вимог до якості аудиту. Поступове збільшення оплати праці свідчить про необхідність адаптації кадрової та фінансової політики підприємства до сучасних умов функціонування ринку, а також про підсилення ролі людського капіталу як ключового ресурсу при формуванні конкурентних переваг аудиторської фірми.

У процесі аудиторської практики досліджуване підприємство і партнери» стикається з різними видами ризиків. Їх класифікацію та способи мінімізації подано у табл. 2.1.

Таблиця 2.1

Класифікація ризиків аудиторської діяльності підприємства

Вид ризику	Сутність	Методи мінімізації
Професійний	Можливість помилкової оцінки фінансової звітності клієнта	Система подвійної перевірки, ротація аудиторів
Юридичний	Ймовірність притягнення до відповідальності за порушення законодавства	Страхування професійної відповідальності, моніторинг нормативних змін
Репутаційний	Втрата довіри клієнтів або регуляторів	Дотримання етичного кодексу, контроль конфіденційності
Фінансовий	Ризик нестачі обігових коштів або затримки оплати послуг	Оптимізація грошових потоків, диверсифікація клієнтів
Операційний	Помилки у внутрішніх процедурах або документації	Автоматизація облікових процесів, контроль виконання стандартів

Система управління ризиками спрямована на забезпечення надійності аудиторських висновків і підвищення довіри користувачів фінансової інформації.

Організаційно-правові засади діяльності досліджуваного підприємства формуються на основі чинного законодавства України, міжнародних стандартів аудиту та етичних норм професії.

Підприємство діє як незалежний суб'єкт аудиторської діяльності, який має право здійснювати аудит підприємств різних галузей, у тому числі фінансових установ.

Організація бухгалтерського обліку на малих підприємствах є ключовим елементом системи управління фінансово-господарською діяльністю, спрямованим на забезпечення достовірності, повноти та

своєчасності облікової інформації.

Відповідно до положень Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» та Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 25 «Спрощена фінансова звітність», суб'єкти малого підприємництва (в т.ч. і досліджуване підприємство) мають право складати скорочену фінансову звітність за формами № 1-мс і № 2-мс.

Проте вибір спрощеної звітності не обмежує суб'єкта господарювання у використанні загального Плану рахунків бухгалтерського обліку, затвердженого наказом Міністерства фінансів України № 291 від 30.11.1999 р. Такий підхід є доцільним для забезпечення аналітичності облікових даних, формування управлінської інформації та проведення внутрішнього фінансового аналізу.

Досліджуване підприємство не має Наказу про облікову політику. Тому нами, запропоновано проєкт Наказу, що подано в додатку В. При створення Наказу, нами було враховано такі особливості обліку:

1. Застосування загального Плану рахунків забезпечує можливість відображення господарських операцій у розрізі синтетичних та аналітичних рахунків, що підвищує якість аналітичного обліку та дозволяє формувати деталізовану інформацію про фінансові результати, активи і зобов'язання.

2. Часткова автоматизація обліку передбачає використання комп'ютерних програм) для обробки первинних документів, ведення регістрів і складання звітності, що знижує трудомісткість процесу та ризик помилок.

3. Документообіг організовується за спрощеним принципом - мінімізується кількість первинних документів, при цьому зберігається їх відповідність вимогам до обов'язкових реквізитів.

4. Регістри бухгалтерського обліку можуть бути представлені у вигляді машинограм або електронних таблиць, що поєднують синтетичний та аналітичний облік.

5. Контрольні функції (звіряння залишків, перевірка правильності

проведень, формування звітності) реалізуються безпосередньо керівником, що виконує функції облікової служби.

Облікова політика підприємства визначається як сукупність принципів, методів і процедур, які використовуються для ведення бухгалтерського обліку, оцінки активів та зобов'язань, формування фінансових результатів і складання звітності. З урахуванням застосування загального Плану рахунків та складання скороченої фінансової звітності за НП(С)БО 25, основні положення облікової політики досліджуваного підприємства можуть бути сформульовані таким чином (табл. 2.2).

Таблиця 2.2

Пропоновані елементи Наказу про облікову політику досліджуваного підприємства

Елемент облікової політики	Обраний метод або підхід	Обґрунтування вибору
Оцінка запасів	За первісною вартістю, із застосуванням методу середньозваженої собівартості	Забезпечує реалістичне відображення собівартості продукції при обмеженому документообігу
Амортизація основних засобів	Прямолінійний метод	Відповідає стабільному характеру використання активів та спрощує обчислення
Оцінка дебіторської заборгованості	За чистою реалізаційною вартістю	Враховує ризики неповернення боргів без створення резерву сумнівних боргів
Формування резервів і забезпечень	Не створюються	Відповідає праву малих підприємств не формувати забезпечення згідно з НП(С)БО 25
Порядок визнання доходів і витрат	За принципом нарахування	Забезпечує відповідність доходів і витрат звітному періоду
Форма ведення обліку	Частково автоматизована (комбінована)	Поєднання ручного введення первинних даних з автоматизованим формуванням звітності
Періодичність складання звітності	Щорічна (форми № 1-мс, № 2-мс)	Відповідно до вимог НП(С)БО 25 для малих підприємств

Організація бухгалтерського обліку малого підприємства, яке веде облік за загальним Планом рахунків, але складає спрощену фінансову звітність за

НП(С)БО 25, передбачає поєднання раціональності, простоти та інформаційної повноти. За умови, що облік здійснює керівник підприємства, особливого значення набуває чітке документування господарських операцій та використання автоматизованих засобів обробки даних.

Таким чином, облікова система малого підприємства має забезпечувати не лише відповідність нормативним вимогам, а й формувати інформаційну базу для прийняття управлінських рішень, підвищення ефективності діяльності та забезпечення фінансової прозорості.

Дослідивши посадові інструкції штату досліджуваного підприємства (додатки Г), узагальнено інформацію щодо їх посадових обов'язків, функціоналу тощо (табл. 2.3).

Посадові інструкції формують цілісну систему управління персоналом на підприємстві, що базується на:

- чіткому розмежуванні функцій між рівнями (асистент → експерт → аудитор → керівник → методист);
- інтегрованому контролю якості на всіх етапах аудиту;
- відповідності міжнародним стандартам аудиту (МСА, МСУЯ, Кодекс етики);
- орієнтації на професійний розвиток та підвищення кваліфікації працівників.

2.2. Облік діяльності суб'єкта малого підприємництва та відображення інформації у звітності

У системі бухгалтерського обліку аудиторської фірми особливе значення має документальне забезпечення господарських операцій, оскільки саме первинні документи є підставою для відображення інформації у бухгалтерських регістрах та фінансовій звітності.

Таблиця 2.3

Система ролей, функцій та кваліфікаційних вимог персоналу досліджуваного підприємства

Посада	Кваліфікаційні вимоги	Основні функціональні обов'язки	Права	Відповідальність	Особливості посади
Заступник директора (КЯ 1.1)	Сертифікат аудитора України (серії А або Б)	Організація діяльності фірми; контроль за якістю аудиторських послуг; затвердження програм перевірок; кадрова робота; взаємодія з клієнтами	Брати участь у прийнятті управлінських рішень; підписувати договори та акти; ініціювати зміни у внутрішніх стандартах	За невиконання функцій, порушення етики, розголошення інформації, матеріальні збитки	Може виконувати функції директора під час його відсутності; здійснює загальний контроль якості
Аудитор (КЯ 1.3)	Сертифікат аудитора України; включення до Реєстру аудиторів	Проведення аудиту; оформлення аудиторських звітів; дотримання стандартів; етична поведінка; забезпечення незалежності	Вносити пропозиції щодо вдосконалення процесу аудиту; вимагати документи для перевірки	За порушення стандартів, неетичну поведінку, розголошення інформації, збитки	Може бути ключовим партнером з аудиту або керівником групи із завдання
Бухгалтер-експерт (КЯ 1.4)	Вища освіта за фахом; стаж не менше 3 років	Участь у перевірках; аналіз фінансової інформації; складання робочих документів; консультаційна робота; впровадження ІТ-засобів	Вносити пропозиції щодо вдосконалення процесів; ознайомлюватися з планами розвитку фірми	За невиконання завдань, порушення трудового розпорядку, конфіденційності	Виконує роль експерта-аналітика в групі з аудиту
Працівник, відповідальний за контроль якості (методист) (КЯ 1.7)	Сертифікат аудитора; досвід роботи в аудиті	Розроблення, впровадження й моніторинг системи контролю якості; методичне забезпечення; консультування персоналу; аналіз результатів контролю	Вносити пропозиції щодо вдосконалення системи КЯ; захищати інтереси фірми	За неякісне виконання обов'язків, розголошення комерційної таємниці, порушення дисципліни	Виконує методичну і контрольну функцію над усіма працівниками фірми
Помічник (асистент) аудитора (КЯ 1.8)	Повна або неповна вища освіта; документ про професійну кваліфікацію	Збір аудиторських доказів; підготовка робочих документів; виконання процедур під наглядом аудитора; технічна підтримка аудиту	Отримувати доступ до необхідних ресурсів; брати участь у розробці внутрішніх регламентів; вносити пропозиції	За невиконання завдань, порушення строків і дисципліни, недостовірність інформації	Виконує допоміжні та технічні функції; проходить професійне навчання

Організація документообігу повинна відповідати принципам своєчасності, повноти та достовірності даних, що забезпечує правильність формування доходів і витрат підприємства, яке надає професійні послуги у сфері аудиту, бухгалтерського обліку та оподаткування.

Доходи аудиторської фірми формуються, як правило, на підставі договорів на надання аудиторських чи консультаційних послуг, після підписання акта приймання-передачі виконаних робіт (послуг), який підтверджує факт їх виконання. Додатковими підставами для визнання доходу є рахунок-фактура (інвойс), платіжне доручення клієнта або касовий ордер (у разі готівкової оплати).

Витрати фірми документуються залежно від їх економічного змісту: заробітна плата підтверджується табелем обліку робочого часу, витрати на оренду - договором оренди та актом наданих послуг, витрати на зв'язок - рахунками операторів та платіжними дорученнями, канцелярські товари - накладними та актами приймання-передачі матеріалів.

Важливим елементом системи документування є впровадження внутрішнього контролю документообігу, що передбачає перевірку правильності заповнення первинних документів, їх відповідності законодавчим вимогам та відображенню у відповідних бухгалтерських рахунках.

Оскільки діяльність аудиторської компанії належить до сфери надання професійних послуг, документування господарських операцій має відображати не лише факт виконання робіт, а й етапи їх виконання, договірні зобов'язання та розрахунки з клієнтами.

Доходи визнаються у момент підписання акта приймання-передачі послуг, що підтверджує завершення робіт, передбачених договором. Витрати визнаються за нарахуванням, відповідно до періоду, у якому вони виникли.

Таким чином, система первинного документування на аудиторській фірмі повинна забезпечувати юридичну достовірність, аналітичну деталізацію та хронологічну послідовність відображення операцій. Її

правильна організація створює основу для формування достовірної фінансової звітності, підтверджує законність здійснених операцій і підвищує рівень довіри користувачів до облікової інформації.

Таблиця 2.4

Первинні документи, що оформлюються при виникненні доходів і витрат аудиторської фірми

Група господарських операцій	Назва первинного документа	Призначення документа	Періодичність складання
1	2	3	4
Доходи від аудиторських послуг	Договір на надання аудиторських послуг	Визначає предмет, вартість, обсяг та строки надання послуг	При укладанні з кожним клієнтом
	Акт приймання-передачі послуг	Підтверджує факт виконання робіт і є підставою для визнання доходу	Після завершення аудиту або етапу робіт
	Податкова накладна	Відображає суму ПДВ, що нараховується при реалізації послуг	У день виникнення податкових зобов'язань
	Рахунок-фактура	Інформує клієнта про суму до сплати за надані послуги	До моменту оплати
	Банківська виписка	Підтверджує надходження коштів від замовника	Щоденно (за рухом коштів)
Доходи від консультаційних та супутніх послуг	Акт виконаних робіт (послуг)	Підтверджує факт надання консультацій	Після виконання робіт
	Податкова накладна	Відображення ПДВ у консультаційних послугах	У день надання послуг
	Звіт про надані консультаційні послуги	Узагальнює інформацію про виконані завдання консультанта	За кожен проєкт/замовлення
Витрати на оплату праці	Табель обліку робочого часу (форма № П-5)	Фіксує відпрацьований час аудиторів	Щомісячно
	Розрахунково-платіжна відомість	Містить інформацію про нараховану зарплату та утримання	Щомісячно
	Відомість нарахування ЄСВ	Обґрунтовує розрахунок єдиного внеску	Щомісячно
Витрати на матеріальні ресурси	Вимога-накладна	Фіксує відпуск матеріалів у використання	У момент видачі
	Акт списання матеріалів	Підтверджує використання матеріалів для послуг	Після завершення періоду або роботи

Продовж. табл. 2.4

1	2	3	4
Витрати на оренду, зв'язок, комунальні послуги	Договір оренди приміщення	Визначає умови користування офісом	При укладанні
	Акт наданих послуг (від орендодавця, провайдера, енергопостачальника)	Підтверджує фактичне отримання послуг	Щомісячно
	Податкова накладна постачальника	Відображення податкового кредиту з ПДВ	У день отримання послуг
Витрати на підвищення кваліфікації	Рахунок-фактура організатора навчання	Визначає суму до сплати за участь у семінарі	Перед оплатою
	Акт наданих освітніх послуг	Підтверджує факт навчання	Після завершення курсу
	Податкова накладна	Відображення ПДВ до податкового кредиту	У день оплати
Загальновиробничі та адміністративні витрати	Авансовий звіт працівника	Підтверджує використання коштів на службові потреби	Після відрядження або закупівлі
	Касові документи (прибутковий, видатковий ордер)	Підтверджують рух готівки	У момент здійснення операції
	Виписка банку	Відображає безготівкові розрахунки	Щоденно

Розглянемо облікове відображення послуг, що надаються досліджуваним підприємством.

Приклад 1. Фірма надала ТОВ «Альфа» аудиторські послуги на суму 60000 грн (у т.ч. ПДВ - 10000 грн). Оплату отримано на поточний рахунок. Для виконання договору залучено фахівців, яким нараховано заробітну плату 25000 грн, а також використано офісні матеріали на суму 1200 грн.

Таблиця 2.5

Відображення в обліку аудиторських послуг досліджуваного підприємства

Зміст господарської операції	Дебет	Кредит	Сума, грн
А	1	2	3
Відображено дохід від надання аудиторських послуг	361	703	60000

Продовж. табл. 2.5

А	1	2	3
Нараховано ПДВ на суму реалізації	703	641	10000
Отримано оплату від замовника	311	361	60000
Нараховано заробітну плату аудиторському персоналу	23	661	25000
Нараховано ЄСВ на фонд оплати праці	23	651	5500
Списано використані матеріали	23	201	1200
Списано собівартість наданих послуг	903	23	31700
Визначено фінансовий результат (прибуток)	703	791	50000
Відображено собівартість у фінрезультаті	791	903	31700

Приклад 2. Надання консультаційних послуг з оподаткування. Досліджуване підприємство уклало договір з ПП «Сяйво» на надання консультацій з податкового планування. Вартість послуг - 24000 грн (у т.ч. ПДВ 4000 грн). Оплата здійснюється після надання послуг.

Таблиця 2.6

Відображення в обліку консалтингових послуг підприємства

Операція	Дебет	Кредит	Сума, грн
Відображено дохід від надання консультаційних послуг	361	703	24000
Нараховано ПДВ	703	641	4000
Відображено витрати на оплату праці консультантів	23	661	10000
Нараховано ЄСВ	23	651	2200
Списано амортизацію офісного обладнання	23	131	600
Списано собівартість послуг	903	23	12800
Отримано оплату від замовника	311	361	24000

Приклад 3. Витрати на професійне навчання персоналу. Досліджуване підприємство оплатило участь аудиторів у семінарі з МСФЗ у сумі 9000 грн (у т.ч. ПДВ 1500 грн).

Таблиця 2.7

Відображення в обліку підвищення кваліфікації працівників

Операція	Дебет	Кредит	Сума, грн
Відображено витрати на підвищення кваліфікації	92	685	9000
Нараховано ПДВ до податкового кредиту	641	685	1500
Оплачено участь у семінарі	685	311	9000

Організація обліку на фірмі з надання аудиторських та податково-бухгалтерських послуг ґрунтується на поєднанні аналітичного і синтетичного обліку, застосуванні принципу нарахування, автоматизації облікових процесів і чіткому документальному забезпеченні. Така система дозволяє дотримуватися законодавчих вимог і забезпечує інформаційну прозорість фінансової звітності.

Мікропідприємства в Україні, відповідно до чинного законодавства, мають спрощені вимоги до фінансової та податкової звітності, що дозволяє зменшити адміністративне навантаження та сприяє розвитку малого бізнесу. Звітність мікропідприємств включає фінансову та податкову складові, які взаємопов'язані та формують повну картину фінансового стану підприємства (табл. 2.8).

Таблиця 2.8

Етапи процесу формування звітності досліджуваного підприємства

Етап	Форма № 1-мс «Баланс»	Форма № 2-мс «Звіт про фінансові результати»	Документи	Науково обґрунтована роль
1	2	3	4	5
Збір первинних даних	Акумуляція інформації про активи, зобов'язання та власний капітал	Фіксація всіх доходів та витрат за період	Договори, акти виконаних робіт, рахунки- фактури, касові та банківські документи, відомості нарахування зарплати	Забезпечує достовірну базу для формування звітності
Аналітична обробка та класифікація	Узагальнення сальдо по рахунках бухгалтерського обліку, формування аналітичних регістрів по активах і зобов'язаннях	Класифікація доходів і витрат за видами діяльності, формування аналітичних регістрів	Головна книга, журнали-ордери, оборотні відомості	Формує структуровану основу для розрахунку фінансових результатів та складання балансу
Формування статей звіту	Розподіл активів на необоротні та оборотні, зобов'язань на довгострокові та поточні, формування власного капіталу	Розподіл доходів і витрат на операційні, фінансові та інші, обчислення прибутку або збитку	Аналітичні регістри по статтях	Забезпечує структуроване і науково обґрунтоване відображення фінансового стану та результатів діяльності

Продовж. табл. 2.8

1	2	3	4	5
Контроль і перевірка достовірності	Перевірка балансу за формулою: Актив = Зобов'язання + Власний капітал	Перевірка відповідності доходів і витрат первинним документам, контроль правильності обчислення фінансового результату	Внутрішні акти контролю, аудит звітності	Мінімізує ризик помилок і невідповідності даних обліку
Затвердження та подання	Затвердження керівником і подання за потреби	Затвердження керівником і подання за потреби	Баланс (форма № 1 мс), Звіт про фінансові результати (форма № 2 мс)	Забезпечує офіційне відображення фінансового стану і результатів діяльності підприємства

Фінансова звітність мікропідприємств є ключовим інструментом контролю, оцінки фінансового стану та прийняття управлінських рішень. Завдяки спрощеній формі звітності (Баланс №1 та Звіт про фінансові результати №2) забезпечується мінімізація адміністративного навантаження, одночасно зберігаючи достовірність інформації для внутрішніх та зовнішніх користувачів.

Аналіз структури фінансової звітності показує, що основними етапами формування є: збір та систематизація первинних документів, аналітична обробка даних, складання звітних форм, контроль та верифікація, затвердження і подання звітності. Використання науково обґрунтованого підходу до класифікації доходів і витрат, формування аналітичних регістрів та перевірки даних дозволяє мінімізувати ризики помилок і неточностей, що підвищує ефективність управління підприємством.

Для аудиторських фірм фінансова звітність мікропідприємств є основним джерелом даних для аудиту, аналізу податкових зобов'язань та оцінки фінансового результату діяльності клієнта. Правильне та своєчасне формування звітності забезпечує відповідність законодавству України, підвищує прозорість господарської діяльності та створює підґрунтя для

прийняття стратегічних управлінських рішень.

Таким чином, фінансова звітність мікропідприємств виконує подвійну функцію: з одного боку, вона забезпечує законність і контроль, з іншого - є інструментом аналітики та управління, що дозволяє аудиторській фірмі надавати якісні послуги своїм клієнтам.

2.3. Податкові аспекти обліку діяльності суб'єкта малого підприємництва

Організація податкового обліку суб'єкта малого підприємництва визначається системою оподаткування, яку обирає підприємство відповідно до положень Податкового кодексу України (ПКУ).

Досліджуване підприємство знаходиться на загальній системі оподаткування, зважаючи на необхідність обліку ПДВ та податку на прибуток, якщо обсяг операцій перевищує пороги.

На загальній системі оподаткування об'єктом оподаткування є прибуток (доходи - витрати) згідно з положеннями Додаткових положень Податкового кодексу України. Ставка становить 18 %.

У випадку досліджуваного підприємства, витрати пов'язані з наданням аудиторських послуг (заробітна плата аудиторів, оренда офісу, підвищення кваліфікації, професійні ліцензії) є суттєвими елементами витратної бази. Для коректного розрахунку податку на прибуток фірма повинна вести аналітичний облік доходів за видами послуг, здійснювати документування витрат, дотримуватись вимог НП(С)БО та Податкового кодексу. Оскільки діяльність фірми включає надання аудиторських та консультаційних послуг (які не звільнені від ПДВ), і якщо фірма перевищує поріг реєстрації платника ПДВ, вона має бути зареєстрована платником ПДВ.

Відповідно до ст. 185 ПКУ, об'єктом оподаткування є надання послуг на митній території України. Основна ставка - 20 %. Податкові зобов'язання з

ПДВ виникають або на дату отримання оплати, або на дату підписання акту виконаних робіт/послуг (яка настане раніше).

Податковий кредит із ПДВ формується за витратами, пов'язаними з наданням послуг (наприклад, оренда, програмне забезпечення, підвищення кваліфікації, матеріали). Утримання правильної бази податкового обліку та документування податкових накладних є ключовим для мінімізації податкових ризиків.

Як роботодавець, фірма утримує та перераховує:

- ПДФО (18 %) із доходу працівника;
- військовий збір (1,5 %);
- єдиний соціальний внесок (ЄСВ) 22 % на фонд оплати праці за рахунок підприємства.

Оскільки фірма має високий рівень залежності від послуг працівників (аудитори, консультанти), витрати на оплату праці складають значну частину собівартості наданих послуг. Фірма, зареєстрована у м. Полтава, має звернути увагу на місцеві податки й збори: податок на майно (якщо фірма має власне приміщення), збір за рекламу (за умови розміщення), інші місцеві збори, які можуть впливати на фінансовий результат.

Таблиця 2.9

Податкове навантаження досліджуваного підприємства

Податок / Збір	Об'єкт оподаткування	Ставка	Періодичність сплати
1	2	3	4
Податок на прибуток підприємств	Фінансовий результат (прибуток або збиток), визначений у фінансовій звітності (за НП(С)БО), скоригований на податкові різниці (якщо річний дохід перевищує 40 млн грн).	18 %	Щоквартально / Щорічно (залежно від доходу)
Податок на додану вартість (ПДВ)	Обсяг постачання аудиторських та інших оподатковуваних послуг в Україні, а також обсяг придбаних (імпортованих) товарів/послуг.	20 %	Щомісячно
Податок на доходи фізичних осіб (ПДФО)	Заробітна плата, премії, винагороди, інші оподатковувані доходи, виплачені працівникам (аудиторам, адміністрації).	18 %	При кожній виплаті доходу

Продовж. табл. 2.9

1	2	3	4
Військовий збір (ВЗ)	Доходи, що є об'єктом оподаткування ПДФО (заробітна плата, винагороди тощо).	5 %	При кожній виплаті доходу
Єдиний соціальний внесок (ЄСВ)	База нарахування ЄСВ (сума нарахованої заробітної плати, винагород).	22 % (на «зарплатні доходи»)	Щомісячно

Формування податкової звітності є комплексним аналітично-організаційним процесом, який забезпечує достовірність даних про доходи, витрати та податкові зобов'язання аудиторської фірми.

У науковій літературі він розглядається як складова системи внутрішнього фінансового контролю, що поєднує бухгалтерський, аналітичний та податковий облік. Для досліджуваного підприємства податкове планування включає (табл. 2.10):

Таблиця 2.10

Етапи процесу формування податкової звітності досліджуваного підприємства

Етап процесу	Зміст операцій	Документи та форми	Науково обґрунтована роль
Збір та систематизація первинних документів	Акумуляція інформації про господарські операції, що впливають на податкові зобов'язання	Договори на надання послуг, акти виконаних робіт, рахунки-фактури, платіжні доручення, таблиці обліку робочого часу, касові документи	Забезпечує достовірну базу для податкового обліку, мінімізує ризик помилок
Аналітична обробка та класифікація даних	Класифікація доходів і витрат за категоріями, визначення податково допустимих витрат	Відомості бухгалтерського обліку, аналітичні регістри	Формування об'єкта оподаткування та податкового кредиту
Складання податкових декларацій та звітів	Формування декларацій з податку на прибуток, ПДВ, єдиного податку; розрахунків ПДФО, ВЗ, ЄСВ	Податкові декларації, додатки, розрахункові відомості	Забезпечує відповідність форм і змісту податкових документів законодавству
Верифікація та контроль достовірності даних	Перевірка відповідності первинних документів операціям, коректності класифікації та розрахунків	Внутрішні акти контролю, перевірки бухобліку, аудит звітності	Зменшує податкові ризики, підвищує достовірність фінансової інформації
Подання податкової звітності та сплата податків	Офіційне подання декларацій у контролюючі органи та сплата податкових зобов'язань	Електронні/паперові декларації, платіжні доручення	Завершальний етап забезпечує виконання податкових зобов'язань та законність діяльності

- оптимізацію структури доходів та витрат (зокрема класифікацію витрат на адміністративні, витрати на збут, інші операційні);
- вибір ефективної системи оподаткування з урахуванням обсягу діяльності;
- контроль за виконанням умов реєстрації платником ПДВ;
- моніторинг строків виникнення податкових зобов'язань;
- підготовка до можливих податкових перевірок (аудиторських процедур) - значна увага на документи, які підтверджують витрати, первинні документи, відповідність НП(С)БО.

РОЗДІЛ 3

АНАЛІЗ ФІНАНСОВОГО СТАНУ СУБ'ЄКТА МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА

3.1. Фінансово-економічний стан суб'єкта малого підприємництва

Метою фінансового аналізу діяльності малого підприємства є формування достовірної, комплексної та аналітично обґрунтованої інформаційної бази для прийняття управлінських рішень щодо підвищення ефективності, стійкості та результативності його господарської діяльності.

У контексті функціонування малих підприємств, що працюють на загальній системі оподаткування та здійснюють облік у змішаному форматі, фінансовий аналіз має специфічне призначення. Його головна мета полягає у виявленні закономірностей та тенденцій формування доходів, витрат і фінансових результатів, а також у забезпеченні керівництва підприємства інформацією для оперативного контролю й стратегічного планування.

Фінансовий аналіз досліджуваного підприємства спрямований на оцінювання ступеня раціональності використання трудових і матеріальних ресурсів, визначення структури та динаміки операційних витрат, дослідження факторів, що впливають на собівартість аудиторських та консультаційних послуг, а також на ідентифікацію внутрішніх резервів підвищення конкурентоспроможності.

Кінцевою метою такого аналізу є забезпечення власників і керівників підприємства достовірними висновками щодо фінансової стійкості, ліквідності та рентабельності підприємства, що дозволяє мінімізувати ризики, оптимізувати податкове навантаження, удосконалювати облікову політику та розробляти ефективні управлінські рішення для довгострокового розвитку підприємства на ринку аудиторських послуг.

За даними фінансової звітності (додаток Д) проведемо оцінку майнового стану досліджуваного підприємства за 2022 - 2024 рр. (табл. 3.1).

Таблиця 3.1

Динаміка та структура майна підприємства за 2022 - 2024 рр.

Вид активів	2022 р.		2023 р.		2024 р.		Зміни (+,-) 2024 р. до 2022 р.		
	сума, тис. грн	у %	сума, тис. грн	у %	сума, тис. грн	у %	суми, тис. грн	частки в.п.	у %
Майно всього -	668,7	100,0	459,7	100,0	471,3	100,0	-197,4	х	-29,5
1. Необоротні активи	64,9	9,7	73,5	16,0	83,2	17,7	+18,3	+7,9	+28,2
1.1. Основні засоби	0	0,0	0	0,0	78,3	94,1	78,3	+94,1	+100,0
1.2. Інші необоротні активи	64,9	9,7	73,5	16,0	4,9	5,6	-60,0	-4,1	-92,5
2. Оборотні активи	603,8	90,3	386,2	84,0	388,1	82,3	-215,7	-7,9	-35,7
2.1. Запаси	112,4	18,6	-	-	-	-	-112,4	-18,6	-100,0
2.2. Поточна дебіторська заборгованість	266,9	44,2	270,7	70,1	270,6	69,7	+3,7	+25,5	+1,4
2.5. Грошові кошти і поточні фінансові інвестиції	224,5	37,2	115,5	29,9	117,5	30,3	-107,0	-6,9	-47,7

Динаміка та структура активів досліджуваного підприємства у 2022 - 2024 рр. свідчать про істотні трансформації ресурсної бази підприємства та специфіку його фінансово-господарського розвитку. Загальна вартість майна у 2024 р. становила 471,3 тис. грн, що на 197,4 тис. грн (на 29,5 %) менше порівняно з 2022 р. Скорочення сукупних активів вказує на зменшення масштабів операційної діяльності та оптимізацію структури ресурсів, характерну для малих аудиторських компаній, які орієнтуються на гнучкість та мінімізацію витрат.

Необоротні активи упродовж аналізованого періоду демонструють зростання: їх обсяг збільшився з 64,9 тис. грн у 2022 р. до 83,2 тис. грн у 2024 р., тобто на 18,3 тис. грн (на 28,2 %). Питома вага цієї групи активів також зросла з 9,7 % до 17,7 %, що свідчить про підвищення капіталізації

підприємства та оновлення матеріально-технічної бази.

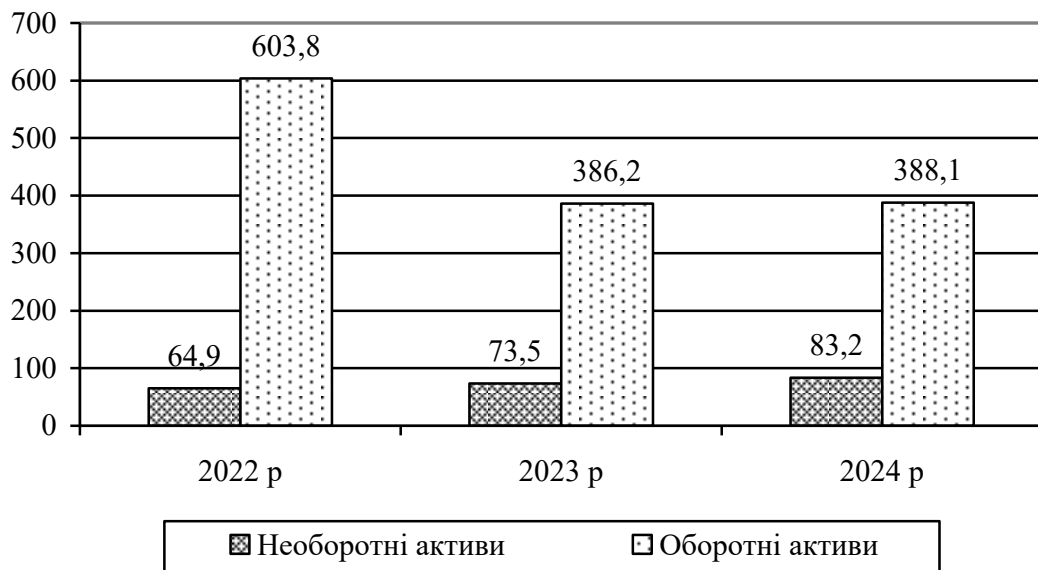

Рис. 3.1. Структура та динаміка майна підприємства
за 2022 - 2024 рр., тис. грн

Найбільш значущою зміною стало формування у 2024 р. власних основних засобів у сумі 78,3 тис. грн, які раніше були відсутні. Унаслідок цього їх частка у структурі необоротних активів досягла 94,1 %. Така динаміка характеризує тенденцію до переходу підприємства від орієнтації на нематеріальні або довгострокові відстрочені активи до матеріалізованої забезпеченості основними засобами, що підвищує операційну автономність.

Водночас група «Інші необоротні активи» зазнала різкого скорочення з 64,9 тис. грн у 2022 р. до 4,9 тис. грн у 2024 р. (на 60,0 тис. грн, або на 92,5 %), що може бути пов'язано з амортизацією, завершенням строків використання або списанням окремих нематеріальних активів.

Оборотні активи демонструють стійку тенденцію до зменшення: їх обсяг скоротився на 215,7 тис. грн (на 35,7 %), а питома вага - з 90,3 % у 2022 р. до 82,3 % у 2024 р. Це свідчить про часткову втрату мобільності активів та можливе зниження обсягів надання послуг або зміни в характері розрахунків з клієнтами.

Істотним є повне зникнення запасів у 2023 - 2024 рр. Їх обсяг у 2022 р.

становив 112,4 тис. грн, що було нетипово великим для аудиторської фірми. Їх нульове значення у наступні роки свідчить про коригування облікової політики або зміну підходів до формування витрат майбутніх періодів.

Поточна дебіторська заборгованість, навпаки, характеризується стабільно високою часткою, зростаючи з 44,2 % до майже 70 % активів. У 2024 р. її величина становила 270,6 тис. грн, що лише на 3,7 тис. грн більше, ніж у 2022 р. (на 1,4 %). Збільшення питомої ваги дебіторської заборгованості при незмінності її абсолютної величини означає зменшення загального обсягу активів та посилення залежності підприємства від своєчасного погашення розрахунків клієнтами.

Суттєво змінилися й грошові кошти та поточні фінансові інвестиції, обсяг яких зменшився майже удвічі - із 224,5 тис. грн до 117,5 тис. грн (на 107 тис. грн або на 47,7 %). Це свідчить про вичерпання частини ліквідних резервів і підвищення фінансових ризиків у короткостроковому періоді.

Здійснимо оцінку капіталу досліджуваного підприємства за 2022 - 2024 рр. (табл. 3.2).

Таблиця 3.2

Динаміка та структура капіталу підприємства за 2022 - 2024 рр.

Вид пасивів	2022 р.		2023 р.		2024 р.		Зміни (+,-) 2024 р. до 2022 р.		
	сума, тис. грн	у %	сума, тис. грн	у %	сума, тис. грн	у %	суми, тис. грн	частки в.п.	у %
Капітал - всього	668,7	100,0	459,7	100,0	471,3	100,0	-197,4	х	-29,5
1. Власний капітал	299,3	44,8	152,9	33,3	432,1	91,7	+132,8	46,9	+44,4
1.1. Зареєстрований (пайовий) капітал	1	0,3	1	0,7	1	0,2	-	-0,1	-
1.2. Нерозподілений прибуток	298,3	99,7	151,9	99,3	431,1	99,8	+132,8	+0,1	+44,5
2. Зобов'язання і забезпечення	369,4	55,2	306,8	66,7	39,2	8,3	-330,2	-46,9	-89,4

Загальний обсяг капіталу (пасивів) підприємства скоротився з 668,7 тис. грн у 2022 р. до 471,3 тис. грн у 2024 р., тобто на 197,4 тис. грн (на 29,5 %). Така тенденція відображає загальне зменшення масштабів

діяльності, що було встановлено й у попередньому аналізі активів. Водночас структурні зрушення в складі джерел фінансування є набагато глибшими та принциповішими.

Упродовж досліджуваного періоду підприємство демонструє суттєве зміцнення позицій власного капіталу. У 2022 р. його частка становила 44,8 %, у 2023 р. - 33,3 %, однак у 2024 р. вона зросла до 91,7 %, що є нетиповим для малих суб'єктів господарювання, які зазвичай мають вищу частку зобов'язань.

Абсолютне зростання власного капіталу у 2024 р. становило +132,8 тис. грн (або на 44,4 %). Така динаміка свідчить про: отримання значного обсягу чистого прибутку; повну чи часткову відмову від залучених ресурсів, підвищення фінансової автономії.

Водночас зареєстрований капітал залишався сталим і мінімальним (1 тис. грн), що відповідає типовим характеристикам приватних малих аудиторських підприємств.

Основним джерелом зростання власного капіталу був нерозподілений прибуток, який піднявся з 298,3 тис. грн у 2022 р. до 431,1 тис. грн у 2024 р. (з приростом 132,8 тис. грн, або 44,5%). Це свідчить про поступове нарощування фінансового результату та ефективну політику реінвестування.

Найбільш радикальні зміни спостерігаються у групі зобов'язань і забезпечень. У 2022 р. їх частка становила 55,2 %, у 2023 р. вона збільшилася до 66,7%, що вказувало на підвищену залежність від кредиторів та можливі фінансові ризики. Проте у 2024 р. їх обсяг різко скоротився до 39,2 тис. грн, або лише 8,3 % структури пасиву.

Загальне скорочення становило 330,2 тис. грн, або 89,4 %. Такий різкий структурний злам свідчить про суттєве підвищення фінансової стійкості та майже повну відсутність залежності підприємства від позикових ресурсів.

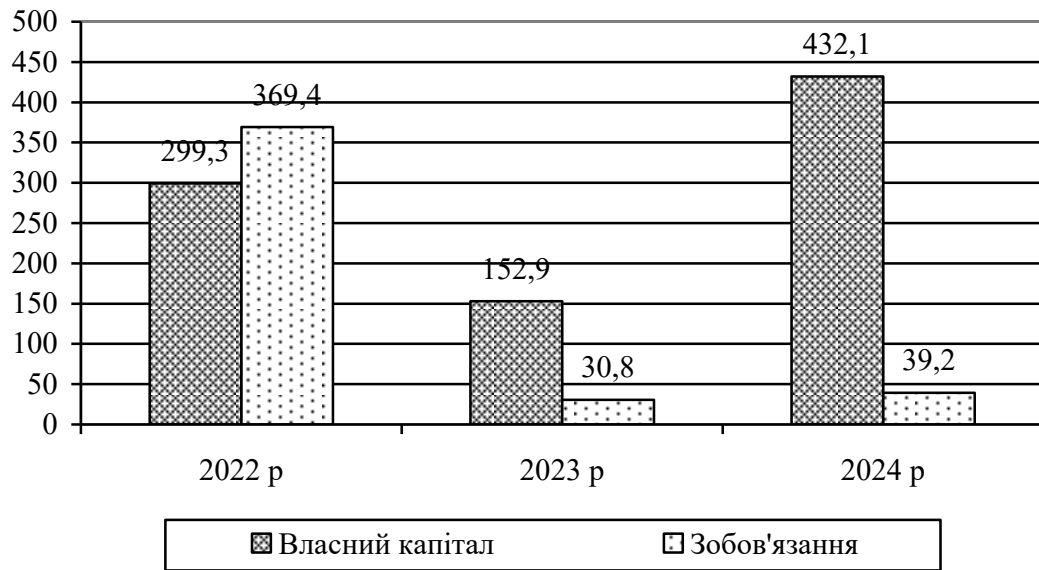

Рис. 3.2. Структура та динаміка капіталу підприємства
за 2022 - 2024 рр., тис. грн

Коефіцієнт самофінансування приросту активів - це показник, що характеризує здатність підприємства забезпечувати розширення своєї діяльності за рахунок власних фінансових ресурсів, не залучаючи зовнішні джерела фінансування. Він використовується як індикатор рівня фінансової стійкості та незалежності підприємства. Показник відображає, яка частина приросту активів профінансована за рахунок чистого прибутку та інших власних джерел. Чим вищим є значення коефіцієнта, тим вища здатність підприємства здійснювати відтворення та оновлення активів без використання позикових коштів.

$$K_{\text{сам}} = \Delta \text{ВК} / \Delta \text{А}, \quad (3.1)$$

де: $\Delta \text{ВК}$ - приріст власного капіталу за період, $\Delta \text{А}$ - приріст валюти балансу (активів).

$K > 1$ - приріст активів повністю забезпечений власними ресурсами; підприємство фінансово стійке і не потребує зовнішнього фінансування.

$0 < K < 1$ - самофінансування часткове; підприємство частково залежить від позикових коштів.

$K < 0$ - зниження власного капіталу; фінансова стійкість погіршується.

Коефіцієнт є важливим індикатором здатності підприємства до автономного розвитку. Він дозволяє оцінити: рівень фінансової незалежності; стабільність джерел фінансування, можливості підприємства здійснювати інвестиції або оновлювати активи власним коштом, ризики фінансової залежності та перевантаження позиковими ресурсами. Проведемо оцінку даного показника в табл. 3.3.

Таблиця 3.3

**Динаміка коефіцієнту самофінансування приросту активів підприємства
за 2022 - 2024 рр.**

Показник	2022 р.	2023 р.	2024 р.	Зміна (+,-) 2024 р. до 2022 р.	
				абсолютна	відносна
Приріст (зменшення) власного капіталу за період	-147,5	-146,4	279,2	+426,7	в 3,9 р.б.
Приріст (зменшення) валюти балансу	221,9	-209,0	11,6	-210,3	-94,8
Коефіцієнт самофінансування приросту активів	-0,665	0,700	24,069	+24,734	в 38,2 р.б.

Аналіз динаміки коефіцієнта самофінансування приросту активів досліджуваного підприємства за 2022 - 2024 рр. свідчить про значні коливання у здатності підприємства фінансувати розширення своєї діяльності за рахунок власних коштів.

У 2022 р. спостерігався негативний приріст власного капіталу (147,5 тис. грн) при зростанні валюти балансу на 221,9 тис. грн, що призвело до від'ємного коефіцієнта самофінансування (-0,665). Це означало, що приріст активів у 2022 р. фінансувався переважно за рахунок зовнішніх джерел, і підприємство не було фінансово автономним у розвитку своїх ресурсів.

У 2023 р. приріст власного капіталу залишався від'ємним (-146,4 тис. грн), а валюта балансу зменшилася на 209,0 тис. грн, що дало позитивне значення коефіцієнта самофінансування (0,700). Така ситуація свідчить про тимчасову стабілізацію фінансових потоків і часткову можливість самофінансування приросту активів, хоча власні ресурси ще не забезпечували повністю фінансування.

У 2024 р. спостерігається різке поліпшення: приріст власного капіталу становив 279,2 тис. грн, валюта балансу зросла лише на 11,6 тис. грн, через що коефіцієнт самофінансування досяг надзвичайно високого значення 24,069. Це свідчить про те, що приріст активів був забезпечений власними джерелами майже повністю, а підприємство стало максимально фінансово автономним.

Загалом, за три роки спостерігається кардинальна зміна фінансової політики підприємства: від високої залежності від зовнішніх джерел фінансування в 2022 р. до практично повної самофінансованості у 2024 р. Водночас величезне відхилення коефіцієнта свідчить про значні коливання та нестабільність фінансових потоків у проміжний період, що потребує ретельного управління фінансовими ресурсами для забезпечення стабільності розвитку.

Оцінка рівня зобов'язань підприємства за 2022 - 2024 рр. є важливим етапом оцінки діяльності (табл. 3.4).

Таблиця 3.4

Динаміка та структура зобов'язань підприємства за 2022 - 2024 рр.

Зобов'язання	2022 р.		2023 р.		2024 р.		Зміни (+,-) 2024 р. до 2022 р.		
	сума, тис. грн	у %	сума, тис. грн	у %	сума, тис. грн	у %	суми, тис. грн	частк и в.п.	у %
За розрахунками з бюджетом	5	1,4	3,5	1,1	4	10,2	-1,0	+8,9	-20,0
За розрахунками зі страхування	4,5	1,2	7,8	2,5	7,8	19,9	+3,3	+18,7	+73,3
З розрахунками з оплати праці	18,4	5,0	23	7,5	27,4	69,9	+9,0	64,9	+48,9
Інші поточні зобов'язання	341,5	92,4	272,5	88,8	-	-	-341,5	-92,4	-100,0
Всього:	369,4	100,0	306,8	100,0	39,2	100,0	-330,2	x	-89,4

Дослідження динаміки та структури зобов'язань підприємства упродовж 2022 - 2024 рр. дає змогу оцінити зміни у формуванні зовнішніх джерел фінансування, ступінь залежності підприємства від кредиторів, а також визначити рівень фінансової дисципліни та платоспроможності.

Представлені дані демонструють істотну трансформацію боргової політики підприємства, що засвідчує підвищення фінансової стійкості та переорієнтацію на внутрішні джерела фінансового забезпечення діяльності.

Сукупний обсяг поточних зобов'язань підприємства зменшився з 369,4 тис. грн у 2022 р. до 39,2 тис. грн у 2024 р., тобто на 330,2 тис. грн або 89,4 %. Таке різке скорочення кредиторської заборгованості свідчить про істотне підвищення рівня фінансової дисципліни та здатності підприємства своєчасно виконувати зобов'язання перед контрагентами й бюджетом. Подібна динаміка є характерною для підприємств консалтингової сфери, які прагнуть функціонувати з мінімальною кредитною залежністю, забезпечуючи високу ліквідність і фінансову автономію.

Зобов'язання перед бюджетом упродовж досліджуваного періоду залишалися несуттєвими, що відображає своєчасне проведення податкових розрахунків. Незначне скорочення їх суми (з 5,0 тис. грн у 2022 р. до 4,0 тис. грн у 2024 р.) супроводжувалося істотним зростанням питомої ваги - з 1,4 % до 10,2 %. Збільшення частки не є наслідком підвищення податкового навантаження, а зумовлене загальним різким зменшенням обсягу кредиторської заборгованості. Це підкреслює стабільність взаємовідносин підприємства з бюджетом і відсутність ризиків, пов'язаних із накопиченням податкових боргів.

Зобов'язання зі страхування продемонстрували зростання з 4,5 тис. грн у 2022 р. до 7,8 тис. грн у 2024 р. (плюс 73,3 %). Збільшення їх суми, поряд зі зростанням питомої ваги до 19,9%, може свідчити про розширення кадрового складу, підвищення заробітної плати або зміну механізму нарахування та перерахування страхових внесків. Однак навіть за умов приросту ці зобов'язання залишаються відносно невеликими й не становлять загрози фінансовій стабільності.

Вагомі структурні зміни простежуються у частині заборгованості з оплати праці. Зростання її обсягу до 27,4 тис. грн у 2024 р. (темп приросту 48,9 %) супроводжується істотним підвищенням питомої ваги - до 69,9 %.

Така тенденція може свідчити про зростання навантаження на фонд оплати праці, збільшення кількості персоналу або зміну періодичності розрахунків із працівниками. Хоча абсолютні значення лишаються помірними, суттєве підвищення структуральної ваги вказує на потребу посилення контролю за своєчасністю виплат, оскільки заборгованість перед персоналом має пріоритетний соціально-економічний характер.

Найбільшій увазі заслуговує динаміка статті «інші поточні зобов'язання». Якщо у 2022 р. їх обсяг становив 341,5 тис. грн (92,4 %), а у 2023 р. - 272,5 тис. грн (88,8 %), то у 2024 р. вони були повністю погашені. Зниження на 100 % свідчить про повну ліквідацію кредиторської заборгованості перед постачальниками, підрядниками та іншими контрагентами. Така трансформація є ознакою завершення боргових зобов'язань та переходу підприємства до моделі функціонування без суттєвих зовнішніх кредитних ресурсів.

Рис. 3.3. Динаміка дебіторської та кредиторської заборгованості підприємства за 2022 - 2024 рр., тис. грн

Проведений аналіз дозволяє зробити висновок, що у 2022 - 2024 рр. досліджуване підприємство здійснило суттєвий перехід від високої залежності від короткострокових зобов'язань до фактичної фінансової

автономності. Радикальне скорочення загального обсягу зобов'язань, повне погашення кредиторської заборгованості перед контрагентами, а також стабільний характер взаємин із бюджетом та фондами соціального страхування характеризують підприємство як фінансово дисциплінований та платоспроможний суб'єкт господарювання.

Структура зобов'язань у 2024 р. демонструє концентрацію боргових зобов'язань у соціальній сфері, що зумовлює необхідність посилення контролю за розрахунками з персоналом та страхуванням. Загалом динаміка свідчить про зміцнення фінансової стійкості підприємства, підвищення рівня самофінансування та мінімізацію боргових ризиків, що є важливою умовою сталого функціонування в умовах ринкової невизначеності.

3.2. Оцінювання фінансової стійкості та платоспроможності підприємства

Метою оцінки показників платоспроможності (табл. 3.4) є визначення здатності підприємства своєчасно та в повному обсязі виконувати свої фінансові зобов'язання.

Такий аналіз дає змогу встановити рівень фінансової надійності та ризиків неплатежів, оцінити достатність обсягів власних і позикових ресурсів для покриття поточних потреб, а також визначити стійкість підприємства до можливих зовнішніх фінансових впливів.

Аналіз відносних показників платоспроможності досліджуваного підприємства за 2022 - 2024 рр. дає змогу комплексно оцінити рівень ліквідності та здатність підприємства своєчасно виконувати свої короткострокові зобов'язання. Дані табл. 3.5 свідчать про суттєві структурні зміни у фінансовому стані підприємства, що потребують детального тлумачення у контексті фінансової політики, обсягу грошових активів та динаміки оборотного капіталу.

Таблиця 3.5

**Оцінка відносних показників платоспроможності підприємства
за 2022 - 2024 рр.**

Показники	2022 р.	2023 р.	2024 р.	Відхилення . (+; -) 2024 р. до 2022 р.
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,608	0,376	2,997	+2,389
Коефіцієнт швидкої ліквідності	1,330	1,259	9,901	+8,571
Коефіцієнт загальної ліквідності	1,635	1,259	9,901	+8,266
Коефіцієнт платоспроможності	0,608	0,376	2,997	+2,389

У 2022 р. коефіцієнт абсолютної ліквідності становив 0,608, що свідчило про відносно достатній рівень грошового покриття поточних зобов'язань. У 2023 р. його значення зменшилося до 0,376, що трактувалося як тимчасове погіршення миттєвої ліквідності, імовірно, унаслідок збільшення короткострокової кредиторської заборгованості або скорочення грошових коштів у зв'язку з реінвестуванням у операційну діяльність.

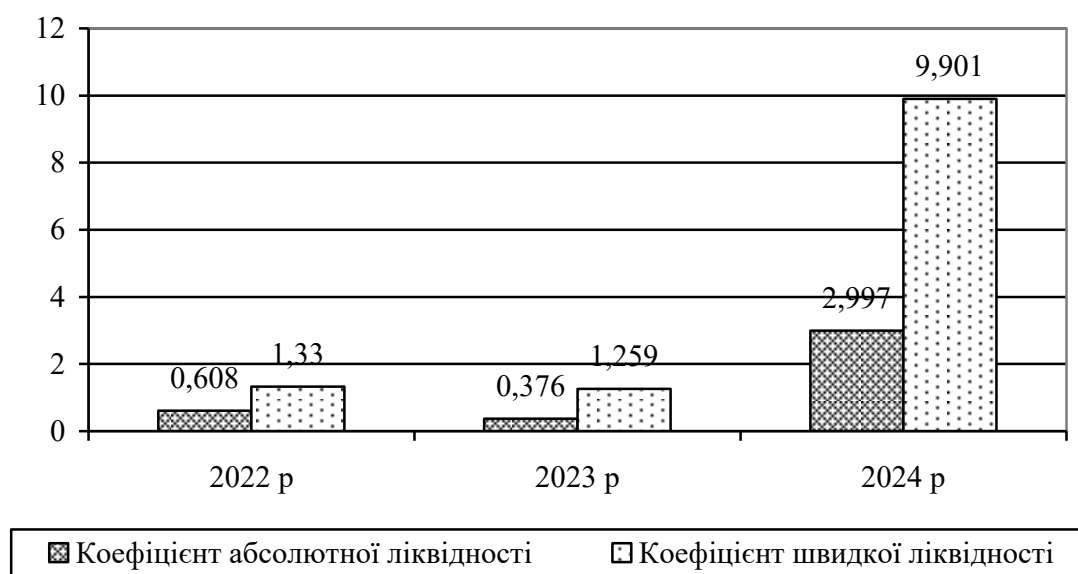

Рис. 3.4. Динаміка показника абсолютної та швидкої ліквідності підприємства за 2022 - 2024 рр., тис. грн

Однак у 2024 р. значення показника різко зросло до 2,997, перевищивши нормативний рівень майже у п'ять разів. Таке суттєве збільшення абсолютної ліквідності може бути пов'язане з акумулюванням

значного обсягу високоліквідних активів, що свідчить про надлишкову платоспроможність та консервативний підхід до управління грошовими ресурсами. Позитивне відхилення у 2024 р. порівняно з 2022 р. становить 2,389 пункту, що засвідчує кардинальне посилення фінансової стійкості підприємства.

Показник швидкої ліквідності у 2022 р. становив 1,330, що відповідало нормативам і характеризувало достатній рівень забезпеченості підприємства найбільш ліквідними активами (за винятком запасів). У 2023 р. він дещо знизився до 1,259, однак залишався у межах нормативних значень. У 2024 р. коефіцієнт швидкої ліквідності зріс до 9,901, що є надзвичайно високим показником, який відображає значний обсяг оборотних активів порівняно з короткостроковими зобов'язаннями. Відхилення на рівні 8,571 пункту відносно 2022 р. підтверджує суттєве випереджальне зростання ліквідних активів над приростом поточних зобов'язань.

Аналогічну динаміку демонструє коефіцієнт загальної ліквідності, який у 2022 р. становив 1,635, що вказувало на достатність оборотних активів для покриття поточних зобов'язань. У 2023 р. він знизився до 1,259, що свідчило про помірне послаблення ліквідності. У 2024 р. значення показника різко підвищилося до 9,901, що перевищує як нормативні межі, так і реальні потреби операційної діяльності підприємства. Відхилення у 8,266 пункту за досліджуваний період підтверджує, що підприємство має значний запас оборотного капіталу, що дає змогу безперешкодно виконувати всі поточні фінансові зобов'язання.

Коефіцієнт платоспроможності, який у досліджуваній таблиці має тотожні значення з коефіцієнтом абсолютної ліквідності (що може свідчити про особливість методики розрахунку на підприємстві), повторює аналогічні тенденції: від 0,608 у 2022 р. до 0,376 у 2023 р., а далі - стрімке зростання до 2,997 у 2024 р. Підвищення показника на 2,389 пункту засвідчує істотне зростання фінансової гнучкості та здатності підприємства виконувати боргові зобов'язання без залучення зовнішніх джерел фінансування.

У цілому узагальнені результати аналізу свідчать про те, що у 2024 р. підприємство характеризується надлишковою ліквідністю, що, з одного боку, забезпечує високий рівень платоспроможності та мінімізує ризики неплатежів, а з іншого - може свідчити про нераціональність структури активів, оскільки надмірне накопичення високоліквідних коштів зменшує потенціал підприємства щодо інвестування в розвиток та знижує загальну рентабельність діяльності. Таким чином, у подальшій фінансовій політиці доцільним є оптимізація співвідношення між ліквідними та неліквідними активами з метою забезпечення ефективного використання ресурсів та підтримання сталого рівня фінансової стійкості.

Мета аналізу ліквідності балансу (табл. 3.6) полягає у всебічному оцінюванні здатності підприємства своєчасно та повністю виконувати свої короткострокові зобов'язання шляхом порівняння структури активів і пасивів з позицій їх перетворення у грошові кошти. Такий аналіз спрямований на визначення рівня фінансової гнучкості підприємства, його стійкості у короткостроковому періоді та наявності потенційних ризиків неплатоспроможності.

Таблиця 3.6

**Групування активів та пасивів для оцінки ліквідності балансу
підприємства за 2022 - 2024 рр.**

Умовне позначення	Показник	2022 р.	2023 р.	2024 р.	Відхилення . (+; -) 2024 р. до 2022 р.
A1	Високоліквідні активи	225	116	118	-107
A2	Середньоліквідні активи	267	271	271	+4
A3	Низьколіквідні активи	112	-	-	-112
A4	Важколіквідні, або активи, що важко реалізуються	65	74	83	+18
П1	Найбільш строкові зобов'язання	369	307	39	-330
П2	Короткострокові зобов'язання	-	-	-	-
П3	Довгострокові зобов'язання	-	-	-	-
П4	Постійні пасиви	299	153	432	+133

Узагальнення даних щодо ліквідності балансу досліджуваного

підприємства за 2022 - 2024 рр.

Таблиця 3.7

Оцінка ліквідності балансу підприємства за 2022 - 2024 рр.

Умовні позначення	Надлишок (+) або нестача (-) платіжних засобів	2022 р.	2023 р.	2024 р.	Відхилення (+; -) 2024 р. до 2022 р.
A1-П1	Високоліквідних активів	-145	-191	+78	+223
A2-П2	Середньоліквідних активів	+267	+271	+271	+4
A3-П3	Низьколіквідних активів	+112	-	-	-112
A4-П4	Важколіквідних активів	-234	-79	-349	-115

Аналіз ліквідності балансу підприємства за 2022 - 2024 рр., здійснений на основі співставлення груп активів за рівнем ліквідності з відповідними групами зобов'язань за строками їх погашення, дозволяє оцінити здатність підприємства забезпечувати безперервну платоспроможність у короткостроковому періоді. Результати розрахунків свідчать про істотні зміни у структурі платіжних засобів та їх здатності покривати поточні фінансові зобов'язання протягом аналізованого періоду.

У 2022 р. баланс підприємства характеризувався дефіцитом високоліквідних активів (A1 - П1), що проявилось у від'ємному значенні 145 тис. грн. Це означало, що обсяг грошових коштів та їх еквівалентів був недостатнім для негайного погашення найбільш термінових зобов'язань, що свідчило про певні ризики втрати короткострокової платоспроможності. У 2023 р. ситуація погіршилася: дефіцит зріс до -191 тис. грн, що може бути наслідком збільшення кредиторської заборгованості або зниження залишків грошових ресурсів. Однак у 2024 р. підприємство досягло позитивного значення +78 тис. грн, що свідчить про повне покриття найбільш строкових зобов'язань високоліквідними активами та формування певного резерву ліквідності. Позитивне відхилення на 223 тис. грн між 2024 і 2022 рр. демонструє різке покращення миттєвої платоспроможності.

У групі середньоліквідних активів (A2 - П2) упродовж усього періоду спостерігався стабільний надлишок активів над відповідними

зобов'язаннями: +267 тис. грн у 2022 р., +271 тис. грн у 2023 та 2024 рр. Це свідчить про достатній обсяг дебіторської заборгованості з високою ймовірністю її погашення, що забезпечувало підприємству стійку фінансову гнучкість. Незначне позитивне відхилення у +4 тис. грн у 2024 р. порівняно з 2022 р. свідчить про стабільність фінансових потоків у цій частині оборотного капіталу.

Ситуація з низьколіквідними активами (А3 - П3) у 2022 р. була позитивною, оскільки вони перевищували відповідні зобов'язання на 112 тис. грн. Це означало, що підприємство мало достатній обсяг повільно реалізованих оборотних активів (запасів або довгострокових дебіторських заборгованостей), що частково зміцнювало загальну ліквідність балансу. Проте у 2023 та 2024 рр. співвідношення стало нульовим, що може свідчити або про вичерпання цієї частини активів, або про їх перерозподіл до інших груп. Відхилення у 112 тис. грн порівняно з 2022 р. можна трактувати як зменшення потенціалу покриття середньострокових зобов'язань активами з нижчим рівнем ліквідності.

Найбільш проблемною групою для підприємства залишається категорія важколіквідних активів (А4 - П4), яка упродовж 2022 - 2024 рр. демонструє стійкий дефіцит. У 2022 р. нестача становила 234 тис. грн, у 2023 р. вона зменшилася до 79 тис. грн, що можна розглядати як тимчасове покращення структури довгострокових активів і зобов'язань. Однак у 2024 р. відбулося погіршення - дефіцит зріс до 349 тис. грн, тобто активи довгострокового характеру суттєво не покривали відповідні зобов'язання. Відхилення у 115 тис. грн порівняно з 2022 р. свідчить про накопичення довгострокових фінансових зобов'язань або недостатність інвестицій у необоротні активи, що несуть економічні вигоди у майбутньому.

Узагальнюючи результати оцінки ліквідності балансу, можна зазначити, що у 2024 р. підприємство досягло високих показників у частині покриття строкових зобов'язань ліквідними активами (А1, А2), що свідчить про посилення платоспроможності та фінансової стійкості. Водночас

негативна динаміка у групі важколіквідних активів (А4 - П4) засвідчує наявність дисбалансу у довгостроковій структурі балансу, що може створювати ризики у майбутньому. Загалом підприємство демонструє суттєве покращення ліквідності у короткостроковому періоді, проте потребує коригування фінансової стратегії в частині формування необоротних активів та оптимізації структури довгострокових зобов'язань.

Завдання оцінки відносних показників фінансової стійкості полягають у всебічному дослідженні здатності підприємства підтримувати рівновагу між власним і позиковим капіталом, забезпечувати стабільність діяльності у довгостроковій перспективі та мінімізувати ризики втрати платоспроможності. Така оцінка спрямована на визначення того, наскільки ефективно підприємство фінансує свою операційну та інвестиційну діяльність, чи є структура капіталу раціональною та чи забезпечує вона достатню фінансову незалежність.

Головним завданням цього аналізу є встановлення оптимального співвідношення власних і залучених ресурсів, що дозволяє підприємству функціонувати без надмірного фінансового навантаження.

Відносні показники фінансової стійкості дають змогу визначити рівень залежності підприємства від зовнішніх джерел фінансування, рівень покриття зобов'язань власним капіталом, достатність власних оборотних ресурсів та наявність резерву міцності для реагування на зміни ринкової кон'юнктури.

Оцінка відносних показників (табл. 3.8) також передбачає ідентифікацію потенційних фінансових ризиків, пов'язаних із надмірним використанням позикових коштів, можливими труднощами в обслуговуванні боргів або дефіцитом власного капіталу.

На основі таких даних формується інформаційна база для обґрунтування управлінських рішень щодо удосконалення структури капіталу, зміцнення фінансової незалежності та забезпечення стійкого розвитку підприємства.

Таблиця 3.8

**Оцінка відносних показників фінансової стійкості підприємства
за 2022 - 2024 рр.**

Показники	Нормативне значення (оптимальна динаміка)	2022 р.	2023 р.	2024 р.	Відхилення . (+; -) 2024 р. до 2022 р.
Показники структури джерел формування капіталу					
Коефіцієнт автономії	>0,5	0,448	0,333	0,917	0,469
Коефіцієнт концентрації позикового капіталу	<0,5	0,552	0,667	0,083	-0,469
Коефіцієнт фінансового ризику	<1	1,234	2,007	0,091	-1,143
Коефіцієнт фінансової стабільності	>1	0,810	0,498	11,023	+10,213
Коефіцієнт поточних зобов'язань	Підвищення	1,000	1,000	1,000	-
Показники стану оборотних активів					
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	>0,1	0,783	0,519	0,807	+0,024
Коефіцієнт забезпеченості оборотних активів власними коштами	>0,1	0,388	0,206	0,899	+0,511
Коефіцієнт забезпеченості запасів власними коштами	>0,5	2,085	x	x	-2,085
Коефіцієнт маневреності власних оборотних коштів	Підвищення	0,958	1,455	0,337	-0,621
Показники стану основного капіталу					
Коефіцієнт майна виробничого призначення	Підвищення	0,168	0,000	0,166	-0,002
Коефіцієнт реальної вартості основних засобів у майні	Підвищення	0,000	0,000	0,166	+0,166
Коефіцієнт нагромадження амортизації	Зниження	1,000	1,000	0,529	-0,471
Коефіцієнт співвідношення оборотних і необоротних активів	Підвищення	9,304	5,254	4,665	-4,639

Наведені дані свідчать про суттєві структурні зрушення у формуванні капіталу та його використанні підприємством упродовж 2022 - 2024 рр. Загалом простежується тенденція до зміцнення фінансової автономії та підвищення частки власного капіталу, що суттєво зменшує фінансові ризики.

Перш за все, значне зростання коефіцієнта автономії з 0,448 у 2022 р. до 0,917 у 2024 р. вказує на різке посилення частки власного капіталу в

загальному обсязі ресурсів підприємства. Паралельно з цим відбулося суттєве зниження коефіцієнта концентрації позикового капіталу (з 0,552 до 0,083), що підтверджує зменшення залежності від зовнішніх фінансових джерел.

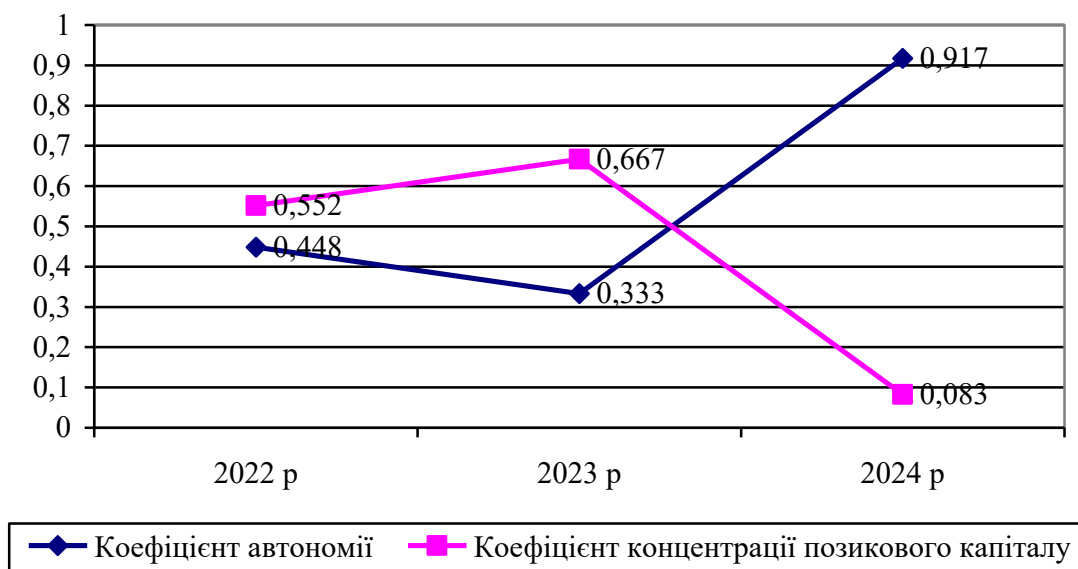

Рис. 3.5. Динаміка показників автономії та концентрації позикового капіталу підприємства за 2022 - 2024 рр.

Зниження коефіцієнта фінансового ризику з 1,234 до 0,091 свідчить про перехід підприємства до безризикової з позиції заборгованості моделі фінансування, оскільки на одну гривню власних коштів припадає мінімальний обсяг позикових. Зростання коефіцієнта фінансової стабільності до 11,023 у 2024 р. демонструє суттєве підвищення забезпеченості зобов'язань власним капіталом, що значно перевищує норматив.

У площині оборотних активів також фіксується позитивна динаміка. Коефіцієнт маневреності власного капіталу зростає до 0,807, що свідчить про можливість підприємства оперативно перерозподіляти власні ресурси. Важливою є й динаміка коефіцієнта забезпеченості оборотних активів власними коштами, який підвищився з 0,388 до 0,899, що характеризує достатній рівень фінансової гнучкості. Водночас коефіцієнт маневреності власних оборотних коштів має негативний тренд (зниження на 0,621), що

може свідчити про певне ускладнення у покритті найбільш мобільної частини активів.

Стосовно основного капіталу, ситуація є неоднозначною. З одного боку, у 2024 р. відновлено реальну вартість основних засобів у структурі майна (коефіцієнт підвищився до 0,166), що свідчить про оновлення або введення в експлуатацію певних виробничих активів. З іншого боку, зниження коефіцієнта нагромадження амортизації з 1,000 до 0,529 може свідчити про зменшення обсягів амортизаційного ресурсу або активне використання основних засобів без пропорційного відновлення фондів. Зменшення коефіцієнта співвідношення оборотних і необоротних активів також підтверджує збалансування структури майна та певне посилення ролі необоротних активів.

У цілому аналіз указує на покращення фінансової стійкості підприємства, зниження боргового навантаження та зміцнення власної фінансової бази. Водночас окремі показники свідчать про потребу в подальшому підвищенні ефективності управління оборотними активами та оптимізації структури основного капіталу.

3.3. Аналіз доходів, витрат, фінансових результатів та шляхи підвищення ефективності діяльності суб'єкта малого підприємництва

Метою аналізу фінансових результатів є комплексне оцінювання ефективності господарської діяльності підприємства через дослідження динаміки, структури та факторних залежностей показників прибутковості. Такий аналіз дає змогу встановити рівень фінансової результативності, визначити тенденції формування доходів і витрат, ідентифікувати чинники, що впливають на зміну прибутку, а також оцінити здатність підприємства забезпечувати стабільне зростання власного капіталу.

Кінцевою метою є формування інформаційної основи для ухвалення

управлінських рішень, спрямованих на підвищення рентабельності, оптимізацію витрат, посилення конкурентоспроможності та забезпечення стійкого фінансового розвитку підприємства.

Таблиця 3.9

Аналіз фінансових результатів підприємства за 2022 - 2024 рр.

Показник	2022 р.		2023 р.		2024 р.		Зміни 2024 р. до 2022 р.	
	сума, тис. грн	частка, %	сума, тис. грн	частка, %	сума, тис. грн	частка, %	суми, тис. грн	у % до 2022 р.
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2007,4	100,0	2481,9	100,0	3838,9	99,7	+1831,5	+91,2
Інші доходи	1,0	0,0	1,0	0,0	9,8	0,3	+8,8	в 9,8 р.б.
Разом доходів	2008,4	100,0	2482,9	100,0	3848,7	100,0	+1840,3	+91,6
Собівартість реалізації	1310,1	70,2	1018,5	41,1	1296,9	37,4	-13,2	-1,0
Інші витрати	556,8	29,8	1457,2	58,9	2171,5	62,6	+1614,7	в 3,9 р.б.
Разом витрат	1866,9	100,0	2475,7	100,0	3468,4	100,0	+1601,5	+85,8
Фінансовий результат до оподаткування	141,5	х	7,2	х	380,3	х	+238,8	в 2,7 р.б.
Чистий фінансовий результат	141,5	х	7,2	х	380,3	х	+238,8	в 2,7 р.б.

Аналіз фінансових результатів досліджуваного підприємства за 2022 - 2024 рр. свідчить про суттєве зростання обсягів діяльності та поступове зміцнення фінансової стійкості підприємства.

Передусім варто відзначити значне збільшення чистого доходу від реалізації: з 2007,4 тис. грн у 2022 р. до 3838,9 тис. грн у 2024 р., що відповідає приросту на 91,2 %. Це свідчить про розширення ринку послуг, зростання попиту або підвищення вартості аудиторських робіт. Стрімке зростання інших доходів (у 9,8 раза) вказує на підвищення диверсифікації джерел надходжень, що загалом позитивно впливає на фінансовий стан підприємства.

Собівартість реалізації у 2024 р. залишилася практично на рівні 2022 р. (зменшення лише на 1,0 %), незважаючи на значне зростання обсягів реалізації. Така динаміка є позитивним індикатором, оскільки свідчить про підвищення ефективності витрат або оптимізацію виробничих процесів.

Водночас інші витрати суттєво зросли: у 3,9 раза порівняно з 2022 р. Це може пояснюватися розширенням діяльності, збільшенням адміністративних і маркетингових витрат, а також інвестиціями у розвиток матеріально-технічної бази чи персоналу.

Загальні витрати зросли на 85,8 %, тобто меншою мірою, ніж доходи, що позитивно відобразилося на фінансовому результаті. Прибуток до оподаткування зріс із 141,5 тис. грн у 2022 р. до 380,3 тис. грн у 2024 р., тобто у 2,7 раза. Важливо зазначити, що у 2023 р. підприємство фактично працювало на межі рентабельності (прибуток лише 7,2 тис. грн), що може свідчити про тимчасові зовнішні чи внутрішні чинники дестабілізації. Проте у 2024 р. ситуація істотно покращилася.

Загалом аналіз демонструє динамічне зростання доходів та прибутковості підприємства за період 2022 - 2024 рр. Позитивним є прискорення темпів приросту прибутку порівняно з витратами, що свідчить про підвищення ефективності фінансово-господарської діяльності. Разом із тим зростання інших витрат потребує додаткового управлінського контролю з метою підтримання стабільних темпів прибутковості у майбутніх періодах.

ВИСНОВКИ

На сучасному етапі малі підприємства, включаючи фізичних осіб-підприємців (ФОП) і малих юридичних осіб, виступають найбільш стійкою ланкою економічної системи. Це обумовлено їх здатністю швидко адаптуватися до нестандартних умов господарювання, оперативно змінювати бізнес-модель та знаходити альтернативні джерела доходу.

Теоретична сутність малого підприємства полягає у взаємодії підприємницької ініціативи, самостійності у виборі стратегій розвитку, здатності до диверсифікації та функціонування в умовах нестабільного середовища. Різноманітність організаційно-правових форм, видів діяльності та структурних моделей демонструє неоднорідність сектора та широке поле для дослідження його економічної поведінки.

Методологічні аспекти обліку на МП залишаються вразливими через необхідність поєднання спрощених режимів обліку та звітності (зокрема відповідно до НП(С)БО 25) із потребами внутрішнього управління та аналітичного забезпечення. У більшості випадків малі підприємства не мають розгорнутої системи аналітичного обліку, що ускладнює проведення глибокого фінансового аналізу, пошук внутрішніх резервів та прийняття стратегічних управлінських рішень.

Дослідження практичних аспектів облікової політики та організації бухгалтерського обліку проведено на прикладі досліджуваного підприємства, яке функціонує як мале підприємство з лінійно-функціональною структурою управління.

Діяльність підприємства супроводжується низкою ризиків - професійних, юридичних, репутаційних, фінансових та операційних. Їхнє ефективне мінімізація здійснюється шляхом запровадження подвійного контролю, системи внутрішньої перевірки, страхування професійної відповідальності та автоматизації ключових процедур.

Досліджуване підприємство не має офіційно затвердженого наказу про

облікову політику, що створює ризики під час зовнішнього контролю та податкових перевірок.

Таке поєднання дозволяє досягти оптимального балансу між інформаційною насиченістю та простотою обліку, що є критично важливим для малих підприємств сфери професійних послуг.

Кадрова система підприємства базується на чіткій ієрархічній моделі. Така структура дозволяє ефективно розмежовувати функції, забезпечує контроль якості на всіх етапах аудиторського процесу та відповідає вимогам Міжнародних стандартів аудиту.

Організація документообігу відіграє ключову роль у забезпеченні достовірності облікової інформації. Визнання доходів здійснюється на підставі договору та акта наданих послуг, у той час як витрати оформлюються залежно від економічного змісту документів - таблиці, відомості, акти виконаних робіт. Це забезпечує хронологічність, юридичну силу та прозорість облікових операцій

Застосування загального Плану рахунків, навіть за умов складання спрощеної звітності, дозволяє підприємству коректно відображати господарські операції. Приклади кореспонденції рахунків свідчать про раціональність використання рахунку 703 для відображення доходів від реалізації послуг та рахунку 23 «Виробництво» для формування собівартості. Фінансова звітність досліджуваного підприємства є спрощеною (форми 1-мс та 2-мс), вона забезпечує базовий рівень аналітичності, необхідний для прийняття управлінських рішень.

Підприємство працює на загальній системі оподаткування, що є типовим для аудиторських компаній, які є платниками ПДВ. Основним об'єктом оподаткування є прибуток (різниця між доходами та витратами), що оподатковується за ставкою 18 %. Крім того, на підприємство покладається сплата ПДВ, а також податків, пов'язаних із фондом оплати праці (ПДФО, ВЗ, ЄСВ).

Узагальнюючи результати аналізу діяльності досліджуваного

підприємства за 2022 - 2024 рр., можна зробити висновок, що підприємство впродовж досліджуваного періоду пройшло етап суттєвої фінансово-майнової трансформації з одночасним посиленням фінансової стійкості та платоспроможності. Незважаючи на скорочення загальної вартості майна на 29,5 % у 2024 р. порівняно з 2022 р., структура активів стала більш збалансованою: зросла частка необоротних активів, зокрема за рахунок появи основних засобів, що свідчить про певну стабілізацію матеріальної бази діяльності. Водночас зменшення оборотних активів, насамперед грошових коштів і запасів, супроводжувалося концентрацією активів у формі дебіторської заборгованості, що є характерним для підприємств сфери послуг, зокрема аудиторської діяльності.

Капітал підприємства зазнав істотних позитивних змін у структурі джерел фінансування: у 2024 р. власний капітал становив 91,7 % валюти балансу, тоді як частка зобов'язань скоротилася до 8,3 %. Це зумовило різке зростання коефіцієнта автономії та зниження фінансового ризику до значень, нижчих за нормативні, що характеризує підприємство як фінансово незалежне та малоризикове. Високий коефіцієнт самофінансування приросту активів у 2024 р. свідчить про те, що розвиток підприємства забезпечувався переважно за рахунок внутрішніх джерел, насамперед нерозподіленого прибутку.

Показники ліквідності та платоспроможності у 2024 р. значно перевищують нормативні значення, що вказує на здатність підприємства своєчасно та в повному обсязі виконувати свої поточні зобов'язання. Оцінка ліквідності балансу підтверджує наявність надлишку високо- та середньоліквідних активів порівняно з відповідними групами зобов'язань, хоча зберігається певний дефіцит важколіквідних активів, що не має критичного характеру для підприємства нематеріаломісткого типу.

Фінансові результати діяльності свідчать про позитивну динаміку розвитку: чистий дохід від реалізації у 2024 р. зріс на 91,2 % порівняно з 2022 р., а чистий фінансовий результат збільшився у 2,7 раза. Попри істотне

зростання інших витрат, підприємству вдалося суттєво підвищити прибутковість, що відображає ефективність основної діяльності та зростання обсягів наданих послуг.

Отже, у 2024 р. підприємство характеризується високим рівнем фінансової стійкості, платоспроможності та автономії, позитивною динамікою доходів і прибутку, що загалом свідчить про стабільний фінансовий стан і наявність потенціалу для подальшого розвитку.

На підставі проведеного дослідження пропонується:

- провести формалізацію та оптимізації облікової політики - чітке регламентування первинних документів, облікових регістрів, методики визнання доходів і витрат, уніфікація форм та зменшення дублювання інформації;

- створити єдину централізовану систему реєстрів із автоматизованими розрахунками для контролю витрат, рентабельності проєктів, дебіторської заборгованості та формування управлінської звітності;

- запровадити дворівневу систему внутрішнього контролю;

- провадити поступову цифровізацію документообігу: використання хмарних сервісів, резервного копіювання та онлайн-інструментів без переходу на дорогі спеціалізовані програми.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Артюх О. В. Податковий аудит у системі фінансового контролю : монографія. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2018. 412
2. Банера Н. П., Гелей Л. О. Фінансова звітність суб'єктів малого підприємництва : оцінка та шляхи підвищення інформативності показників. *Науковий погляд : економіка та управління*. 2021. № 1 (71). С. 55 - 62.
3. Белова І., Семенишина Н., Мельничук О. Генезис становлення облікової системи малих підприємств в Україні. *Інститут бухгалтерського обліку, контроль та аналіз в умовах глобалізації*. 2019. № 1 - 2. С. 26 - 48.
4. Белова І., Гомотюк А., Ярощук О. Цифрова трансформація управлінських та бізнес-процесів в Україні під час воєнного стану. *Економічний аналіз*. 2024. Том 34. № 1. С. 42 - 52.
5. Бобиль В. В., Топоркова О. А. Оподаткування малого бізнесу: нормативно-організаційний аспект. *Review of transport economics and management*. 2019. № 1. С. 35 - 47.
6. Васюта В., Лобас В., Зубко О. Сучасні проблеми розвитку малого підприємництва в Україні. *Галицький економічний вісник*. 2024. № 2 (87). С. 207 - 213.
7. Васюта В., Путря А., Пивоваров В. Стан розвитку малого підприємництва в Україні. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2022. № 6. Том 1. С. 160 - 164
8. Витюк В. О. Концепція створення 5 групи спрощеної системи оподаткування. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*. Серія «Економіка» : науковий журнал. Острог : Вид-во НаУОА, 2020. № 19 (47). С. 75 – 79.
9. Голубка С. Навчально-методичний практикум для студентів освітньо-професійного рівня : фаховий молодший бакалавр спеціальності 071 «Облік і оподаткування» (денної та заочної форм навчання). Ужгород. 2022. 79 с.

10. Грищук Г. Методичні аспекти облікової політики малих підприємств. *Галицький економічний вісник*. 2024. № 2 (87). https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu (дата звернення: 10.04.2025).

11. Давидовська Г. І. Сучасний стан малого підприємництва в Україні. *Модернізація економіки України : основні тенденції та проблеми* : монографія / за наук. ред. канд. екон. наук, доц Н. Є. Кульчицької. Чортків : ТНЕУ, 2020. С. 32 – 42.

12. Джулій Л. В., Гребінська С. І., Ченаш В. С. Особливості бухгалтерського обліку та оподаткування малих підприємств. *Економіка та суспільство*. 2024. № 70. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-70-164> (дата звернення: 10.04.2025).

13. Довбуш А. В., Давидовська Г. І. Особливості організації обліку на підприємствах малого бізнесу в Україні. *Інноваційна економіка*. 2020. Вип. 5 - 6. С. 162 - 167.

14. Дрипан В., Шиш А. Посилення ролі бухгалтерського обліку в управління фінансово-економічною безпекою суб'єктів господарювання в умовах глобальної нестабільності. *Управління механізмами гарантування фінансово-економічної безпеки соціально-економічних систем різних рівнів функціонування* : Матеріали IV Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Миколаїв, 26-28 листопада 2025 р.). 2025. С. 86 – 88.

15. Завадських Г. М., Кубік Я. В. Стан і тенденції розвитку малого підприємництва в Україні. *Збірник наукових праць ТДАТУ імені Дмитра Моторного (економічні науки)*. 2020. № 1 (41). С. 115 - 124.

16. Лимешко О. Фінансова звітність малого підприємства 2020. URL: <https://tinyurl.com/3h74yavy> (дата звернення: 23.09.2025).

17. Коба О. В. Шинкар Ю. Л. Порівняльний аналіз загальної та спрощеної системи оподаткування : особливості застосування, проблеми та напрями їх вирішення. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2019. Вип. 25, Ч. 1. С. 116 - 119.

18. Коваль Н. І., Подолянчук О. А., Гудзенко Н. М. Податкова

політика підприємства : особливості та значення у сучасних реаліях. *Investytsiyi : praktyka ta dosvid*. 2023. № 13. С. 73 - 79. URL: <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2023.13.73> (дата звернення: 10.04.2025).

19. Козак А. Р., Гевлич Л. Л. Роль та місце малого бізнесу в економіці України та світу. *Вісник наукового студентського товариства ДонНУ імені Василя Стуса*. 2021. № 13. Том 2. С. 236 - 241.

20. Концева В. В., Антоненко Н. В., Карлова І. О. Обліково-аналітичне забезпечення оцінки податкового навантаження підприємства. *Економіка і суспільство*. 2021. Вип. 29. URL: <https://cutt.ly/gx0kxsa> (дата звернення: 28.05.2025).

21. Корзун О. П. Особливості організації бухгалтерського обліку та фінансової звітності на малих підприємствах. *Вісник студентського наукового товариства*. 2019. Вип. 2. С. 68 – 70.

22. Краєвський В., Костенко О., Скорик М. Податковий аудит : зміст і дуальна функція обліку як об'єкта та засоба. *Підприємництво та інновації*. 2022. № 24. С. 123 – 128.

23. Красота О. В., Кір'єв І. С. Особливості розвитку малого підприємництва в умовах порушення макроекономічної стабільності. *Ефективна економіка*. 2021. № 2. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8671> (дата звернення: 15.06.2025).

24. Крючков О. О., Скорнякова Ю. Б. Вибір форми організації бухгалтерського обліку для підприємств малого бізнесу в Україні. The XV International Scientific and Practical Conference «*Innovative technologies in the field of human services*» (April 15 - 17, 2024. Stockholm, Sweden). Stockholm : The European Conference, 2024. pp. 62 - 66.

25. Крючков О. О., Скорнякова Ю. Б. Організаційно-облікові аспекти формування звітності суб'єктів малого бізнесу. Збірник тез доповідей Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасний стан економіки, фінансів, обліку і права та їх основні проблеми» (м. Полтава, 30 жовтня

2024 року). Полтава : ЦФЕНД, 2024. С. 27 - 30.

26. Любимов М. О., Педченко Н. С., Артюх-Пасюта О. В., Мілька А. І., Прохар Н. В. Розвиток організації бухгалтерського обліку в Україні в сучасних умовах. *Scientific Bulletin of PUET: Economic Sciences*. 2022. № 2 (106). URL: <https://doi.org/10.37734/2409-6873-2022-2-6> (дата звернення: 10.04.2025).

27. Марченко В. М., Харитоненко Д. В. Сучасні тенденції розвитку малого підприємництва в Україні. *Економічний вісник НТУУ «Київський політехнічний інститут»*. 2021. № 19. С. 82 - 88.

28. Міжнародний стандарт фінансової звітності 1 (МСФЗ 1). Перше застосування Міжнародних стандартів фінансової звітності : Стандарт Ради з Міжнар. стандартів бух. обліку від 01 січня 2012 р. *Верховна Рада України*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_004#Text (дата звернення: 09.03.2025).

29. Міжнародний стандарт фінансової звітності для малих та середніх підприємств (МСФЗ для МСП). *Міністерство Фінансів України*. URL: <https://mof.gov.ua/storage/files/MSFZ-dlyaMSP.pdf> (дата звернення: 09.03.2025).

30. Милявська Е. П., Жабін О. І. Облік на підприємствах малого бізнесу : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2022. 162 с.

31. Михайлов М. Г., Полятикіна Л. І., Словкова О. П. Організація бухгалтерського обліку на підприємствах малого бізнесу : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2018. 320 с.

32. Мелень О. В. Облік і звітність в оподаткуванні : текст лекцій. Харків : НТУ «ХП», 2021. 82 с.

33. Мелень О. В., Дем'янцева Є. Ю. Методичні підходи до вибору системи оподаткування суб'єктами малого підприємництва. Матеріали Всеукраїнської науковопрактичної онлайн-конференції «Наукові читання професора Григорія Герасимовича Кірейцева». Київ 22 лютого 2022 р. С. 352 - 355.

34. Мелень О. В., Дем'янцева Є. Ю. Організація та методика ведення обліку на підприємствах малого бізнесу. *Фаховий науково-практичний журнал «Причорноморські економічні студії»*. 2022. №. 73. С. 123 – 127.
35. Мелень О. В. Особливості формування облікової політики підприємства в системі обліку. *«Бухгалтерський облік, контроль та аналіз в умовах інституційних змін»* : Збірник наукових праць Всеукраїнської науково-практичної конференції (27 жовтня 2022 р. Полтава). С. 614 - 616.
36. Мелень О. В., Коваленко О. В. Податкове стимулювання діяльності малого бізнесу як напрямок подолання труднощів економічного розвитку держави. *Інфраструктура ринку*. Випуск 75. 2023. С. 199 – 202.
37. Мелень О. В. Обліково-аналітичне забезпечення діяльності малих підприємств. Збірник матеріалів XV-ї міжнародної науково-практичної конференції : *Дослідження та оптимізація економічних процесів (ОПТИМУМ – 2020)* (4 - 6 грудня 2020 р. Харків). 2020. С. 82 - 83.
38. Мустаца І. Аудиторська діяльність в умовах воєнного стану : проблеми. виклики. шляхи вирішення. *Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту*. Економічні науки. Чернівці : ЧТЕІ ДТЕУ. 2023. Вип. 2 (90). URL: <https://tinyurl.com/4fyhj3e2> (дата звернення: 02.10.2025).
39. Мушенюк В. Адміністративно-правові засади регулювання органами місцевого самоврядування діяльності суб'єктів малого підприємництва. *Наукові записки*. Серія : Право. № 8. 2020. С. 55 - 59.
40. Назаренко І. М. Аудит оподаткування – послуга аудиторських фірм : особливості, актуальність, характеристика. *Економіка та суспільство*. 2024. № 62. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-62-149> (дата звернення: 02.10.2025).
41. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» : Наказ Міністерства фінансів України від 07 лютого 2013 р. № 73. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text> (дата звернення 03.03.2025).
42. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку

25 «Спрощена фінансова звітність» : Наказ Міністерства фінансів України від 25.02.2000 р. № 39. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0161-00#Text> (дата звернення 03.03.2025).

43. Ніпорко Н. І. Формування системи обліку на малому підприємстві: управлінський аспект. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. № 1 (17). 2020. URL: <https://tinyurl.com/4rpyf6kk> (дата звернення 03.03.2025).

44. Облік, аудит і оподаткування: бакалаврський курс. Частина 1 : Навч. посіб. для студентів спеціальностей 071 «Облік і оподаткування» / Колектив авторів. За ред. проф. Мардус Н. Ю. Харків : НТУ «ХП», 2022. 523 с.

45. Облік і звітність в оподаткуванні : навч. посіб. для студентів закладів вищої освіти спеціальності 071 «Облік і оподаткування». М. Т. Теловата, В. П. Пантелеєв, К. В. Безверхий, О. О. Григоревська, С. І. Ковач, О. А. Юрченко. Київ : НАСОА, 2019. 506 с.

46. Облікові, податкові та контрольні чинники забезпечення ефективності діяльності суб'єктів малого бізнесу : монографія / В. В. Чудовець та ін. ; за ред. В.В. Чудовця. Луцьк : ІВВ Луцького НТУ, 2021. 148 с.

47. Омеляненко Т. В., Короткова К. О. Розвиток малого підприємництва та малого бізнесу в Україні : чинники впливу та актуальні тенденції. *Ефективна економіка*. 2020. № 1. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/1_2020/11.pdf (дата звернення 10.01.2025).

48. Песцова-Світалка О. С., Більдій А. В. Актуальні питання підготовки фінансової звітності суб'єктами малого підприємництва. *Регіональна економіка та управління*. 2019. № 4 (26). С. 50 - 54.

49. Побережець О. В. Аудиторська діяльність в умовах воєнного стану: організаційні аспекти. *Матеріали 79-ї наукової конференції професорсько-викладацького складу і наукових працівників економіко-*

правового факультету Одеського національного університету імені І. І. Мечникова (Одеса, 27 - 29 листопада 2024 р.) / відп. ред. О. В. Побережець ; ред. кол.: Є. І. Масленніков, А. Л. Святошніук та ін. Одеса : Олді+, 2024. С. 188 - 191. <https://tinyurl.com/bdnjtd8m> (дата звернення 03.03.2025).

50. Податковий кодекс України № 2755-VI від 02 лютого 2010 р. *Верховна Рада України*. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>. (дата звернення: 24.10.2025).

51. Подолянчук О. А., Величко В. А. Бухгалтерський аутсорсинг : сутність та перспективи розвитку для малого бізнесу. *Агросвіт*. 2024. № 4. С. 130 – 139. URL: <https://doi.org/10.32702/2306-6792.2024.4.130> (дата звернення: 13.06.2025).

52. Правдюк Н. Л., Коваль Л. В., Коваль О. В. Облікова політика підприємств : навч. посіб. Київ : «Центр учбової літератури», 2020. 647 с

53. Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність : Закон України від 21 грудня 2017 р. № 2258-VIII. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19#Text> (дата звернення: 19.05.2025).

54. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16 липня 1999 р. № 996-XIV. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text> (дата звернення: 10.06.2025).

55. Про господарські товариства : Закон України від 19 вересня 1991 р. № 1576-XII. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1576-12#Text> (дата звернення: 19.05.2025).

56. Про затвердження спрощеного Плану рахунків бухгалтерського обліку : Наказ Міністерства фінансів України від 19 квітня 2001 р. № 186. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0389-01/ed20190723#Text> (дата звернення 03.03.2025).

57. Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні : Закон України від 22 березня 2012 р. № 4618-VI. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4618->

17#Text (дата звернення 03.03.2025).

58. Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні : Закон України від 22 березня 2012 р. № 4618-VI. Верховна Рада України. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/T124618?an=108> (дата звернення: 19.05.2025).

59. Про спрощену систему оподаткування, обліку та звітності суб'єктів малого підприємництва : Указ Президента № 727/98 від 3 липня 1998 р. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/727/98#Text> (дата звернення: 19.05.2025).

60. Ратинський В. В. Бухгалтерський облік і аналіз : перспективи для малого бізнесу. *Економіка та суспільство*. 2021. № 25. URL: <https://economy117andsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/243/231> (дата звернення: 20.01.2025).

61. Савицька Т. А., Гевлич Л. Л. Особливості організації аудиту у воєнний час. *Вісник студентського наукового товариства ДонНУ імені Василя Стуса*. 2023. Том 1 № 15. URL: <https://jvestnik-sss.donnu.edu.ua/article/view/13709> (дата звернення: 02.09.2025).

62. Сімаков К. І., Сімакова О. К. Особливості організації бухгалтерського обліку в Україні в сучасних умовах господарювання. URL: <http://www.evd-journal.org/download/2022/01/04-Simakov.pdf> 10 (дата звернення: 02.09.2025).

63. Семенова С. М., Шпирко О. М. Облікова політика малих підприємств в Україні та Німеччині. *Збірник наукових праць ДУІТ. Серія «Економіка і управління»*. 2019. Вип. 46. С. 95 -108.

64. Сидорук І. С. Аналіз стану та проблеми розвитку малого підприємництва в Україні. *Підприємництво та інновації*. 2021. № 18. С. 67 - 72.

65. Скорнякова Ю. Б. Теорія бухгалтерського обліку : основи обліку : конспект лекцій. Запоріжжя : Запорізький національний університет, 2023.

89 с.

66. Скрипник С., Лавров Р., Шепель І. Облік і оподаткування суб'єктів малого підприємництва. *Економіка та суспільство*. 2023. № 52. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-52-61> (дата звернення 03.03.2025).

67. Спрощена система оподаткування у 2024 році. *Бухгалтер 911*. URL: <https://tinyurl.com/2t5abvjv> (дата звернення: 15.10.2025).

68. Сук Л. К., Сук О. Л., Данілочкіна О. В. Облік на підприємствах малого бізнесу : навч. посіб. Київ : Каравела, 2020. 352 с.

69. Топоркова О. А. Облікова система малих підприємств України в контексті законодавчих змін. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука»*. Серія «Економічні науки». 2020. № 11 (43). С. 55 - 61.

70. Тучак Т. В., Лінник О. П. Напрями реформування спрощеної системи оподаткування в Україні. *Бізнес Інформ*. 2020. № 3. С. 306 - 311.

71. Шапошников К., Головка О. Державне регулювання та адміністрування у сфері малого підприємництва. *Baltic Journal of Economic Studies*. № 5 (4). 2019. С. 236 - 242.

72. Шиш А., Мокієнко Т. Проблеми автоматизація обліку на малих підприємствах. *Сучасний стан і перспективи вдосконалення практичної підготовки здобувачів вищої освіти факультету обліку та фінансів : Збірник доповідей науково-практичних конференцій здобувачів вищої освіти за результатами проходження виробничих та технологічних практик*. 2025. Випуск 18. Полтава : ПДАУ, 2025. С. 86 – 89.

73. Шот А., Підручняк К. Організація бухгалтерського обліку та оподаткування на підприємствах у сучасних умовах. *Молодий вчений*. 2022. № 12 (112). С. 129 - 133. URL: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2022-12-112-23> (дата звернення: 02.09.2025).

Додатки